

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

TEKNISKA HOGSKOLAN I LUND
SEKTIONEN FOR VAG- OCH VATTEN
BIBLIOTEKET

R10:1990

Solbyn före inflyttningen

Tillkomst, inflyttning och befolkning

**Bengt Persson
Eva Karsten**

V-HUSETS BIBLIOTEK, LTH

15000

400135415

Bygghforskningsrådet

R10:1990

Solbyn före inflyttningen

Tillkomst, inflyttning och befolkning

Bengt Persson och Eva Karsten

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 870953-6 från Statens råd för byggnadsforskning till Lunds universitet, Arkitektursektionen, Byggnadsfunktionslära, Lund.

REFERAT

Byggandet av Solbyn i Dalby förbereddes i åtta år av en grupp entusiaster i föreningen Solbyn i Lund. De hade en gemensam idé om ett annorlunda boende. I föreningens program 1979 talade man om: "Bebyggelse där gemenskapen bygger på en positiv inställning till livet och andliga ting, till natur och djur och därigenom till miljövard, till energibesparande och förnyelsebar energi, till vegetariskt och resursbesparande levnadssätt och omsorg om varandra."

Solbyn blev inflyttningsklar under vintern 1987/88. Denna rapport är den första delen i en studie av hur de sociala mönstren, det kollektiva ansvarstagandet och utnyttjandet av de kollektiva anläggningarna utvecklas. Här beskrivs hur Solbyn kommit till, föreningens ideologi samt fakta om Solbyn och dess befolkning. Beskrivningen bygger på intervjuer med de blivande invånarna före inflyttningen.

I Byggnadsforskningsrådets rapportserie redovisar forskaren sitt anslagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

Denna skrift är tryckt på miljövänligt, oblekt papper.

R10:1990

ISBN 91-540-5150-9
Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Svenskt Tryck Stockholm 1990

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning av Bengt Persson	
Bakgrund.....	3
Syfte.....	4
Arbetssätt.....	5
Så kom Solbyn till av Bengt Persson.....	6
Grundprinciper och målsättningar av Eva Karsten.....	17
Så blev det till slut av Bengt Persson.....	24
Boendekostnaderna av Eva Karsten.....	29
Intervjuer och basfakta av Eva Karsten	32
Bilagor.....	45

FÖRORD

Föreliggande arbetsrapport är första delen av en studie av bl a hur det kollektiva ansvarstagandet och utnyttjandet av de kollektiva anläggningarna utvecklas i bostadsrättsföreningen Solbyn i Dalby utanför Lund.

I rapporten redovisas en del av de resultat som insamlats genom en intervjuundersökning utförd **före** inflyttningen. Övriga resultat kommer att redovisas tillsammans med de uppföljande studier som ska genomföras under de kommande åren.

Arbetet har bekostats genom anslag 870953-6 från Byggforskningsrådet till institutionen för byggnadsfunktionslära (BFL) vid sektionen för arkitektur vid Lunds universitet. Projektet har genomförts av en grupp bestående av sociolog Eva Karsten (Lunds kommun), landskapsarkitekt LAR Bengt Persson (Landskapsarkitekterna i Lund AB) arkitekt SAR Ulf Thorsell (BFL).

Författare till respektive avsnitt framgår av innehållsförteckningen. Ulf Thorsell och Eva Karsten har genomfört intervjuerna och Bengt Persson har sammanställt rapporten.

Vi vill tacka alla boende och andra inblandade i planering och genomförande av Solbyn för den hjälp de gett och det tålamod de visat oss i vårt arbete. Vi hoppas på fortsatt gott samarbete med de boende i Solbyn i det kommande utvärderingsarbetet.

Lund i juli 1989

Owe Åhlund
Docent
Projektledare

INLEDNING

av Bengt Persson

BAKGRUND

"Bebyggelse där gemenskapen bygger på en positiv inställning till livet och andliga ting, till natur och djur och därigenom till miljövård, till energibesparande och förnyelsebar energi, till vegetariskt och resursbesparande levnadssätt och omsorg om varandra."

Så formulerade föreningen Solbyn sitt program när man 1978 startade arbetet för att åstadkomma en Solby i eller i närheten av Lund.

1987 blev idén verklighet och spaden sattes i jorden för att bygga bostadsrättsföreningen Solbyn i Dalby, 10 km öster om Lund. Fram till den dagen hade föreningen gått en lång och krokig väg genom den byråkratiska, tekniska och ekonomiska djungeln för att kunna genomföra sitt projekt.

Ansvar för genomförandet lades 1983 på HSB, som bildat **bostadsrättsföreningen** Solbyn. I nära samarbete med föreningens medlemmar, har HSB och anlitade arkitekter och landskapsarkitekter till slut åstadkommit en Solby som accepterats av länmyndigheter, byggnadslovsgranskare och tekniker.

Att människor flyttar samman i ett flerbostadhusområde av ideologiska skäl, är en ny företeelse. Med sin starka ideologiska bas, är boendegruppen i Solbyn tämligen unik. Man kommer att bo i ett i många avseenden konventionellt flerbostadshusområde men har ambitioner och idéer om boendet, som kommer att ställa mycket speciella krav. Genomförandet av Solbyns idéer är beroende av de boendes möjligheter att bygga ett socialt fungerande kollektiv.

En Solby, så som den beskrivits av föreningen Solbyn i Lund, är en form en kollektivt boende i flerfamiljshus baserat på intressegemenskap. Många av boendets funktioner, så som man tänker sig dem, bygger på gemensamma uppoffringar och gemensamt arbete.

I Solbyn i Dalby har det skapats fysiska förutsättningar för gemenskap. Bostadsstyrelsen har beviljat förhöjt låneunderlag för större gemensamma lokaler, fruktträd och vindskyddsplanteringar och för okonventionella energilösningar. Ett stort odlingsområde ingår i bostadsområdets mark.

Den aktiva och engagerade gruppen boende i Solbyn har mycket gemensamt, men också inbyggda konfliktrisker. De har framför sig att ta hand om många kollektiva funktioner i bostadsområdet. De

viktigaste och största är gemensamhetslokalen, där det är tänkt finnas vävstuga, fotolab, vegetariskt matlag, musikrum mm, och det gemensamma odlingsområdet. Dessutom ska man fördela plats i och administrera gemensamma jordkällare och fördela avkastningen från alla de fruktträd, bärbuskar och andra användbara växter som planteras på områdets gemensamma ytor. Alla träd och buskar som planteras kommer att gå att använda på ett eller annat sätt.

Man har även diskuterat att gemensamt ta ansvar för hela eller delar av förvaltningen av bostadsområdet och att i framtiden bygga en lokal för gemensam produktion av vissa livsmedel (bageri, mindre mejeri osv). Det finns reserverat mark inom området för en sådan byggnad. Ytterligare idéer är bl a att man ska starta en bilpool, för gemensamt utnyttjande av de bilar som finns i området.

För de enskilda boende finns annorlunda tekniska system som ska hanteras. Solbyn blir utrustad med mulltoaletter, glasverandor (växthus) och en färskvattenbrunn gemensam för området. Uppföljningen kommer att ge möjligheter att se hur de boende lär sig utnyttja och leva med de här faciliteterna, liksom hur man kommer att utnyttja jordkällarna.

SYFTE

Bostadsstyrelsen menade vid ett besök i Lund för diskussion av projektet, att det vore värdefullt att följa upp hur de kollektiva anläggningarna och speciellt de delar i utemiljön som motiverat det förhöjda låneunderlaget, kommer att utnyttjas av de boende.

Med utgångspunkt från den tanken har vi formulerat ett program för uppföljningen, som syftar till att studera hur det kollektiva ansvaret för och utnyttjandet av de kollektiva anläggningarna utvecklas i Solbyn.

Vi har funnit det särskilt intressant att följa hur det sociala mönstret utvecklas och hur gemenskapen fungerar utifrån aspekterna: ledarskap, arbetsfördelning, barntillsyn, äldreboende, handikapp och bilanvändning. Solbyn kan bli ett önskeområde för barnfamiljer, äldre och handikappade om det utvecklas enligt intentionerna i föreningen Solbys program.

För att skapa en bild av bakgrund och förväntningar hos de som flyttar till Solbyn, har vi genomfört en intervju med hushållen **före** inflyttningen. Den studien har inte något större *fristående* värde, utan ska användas som underlag och utgångspunkt för att kunna tolka utvecklingen så som den beskrivs av de boende i återkommande intervjuer.

Intervjuerna med de boende är tänkta upprepas vid åtminstone två

tillfällena. Första gången efter att man genomfört två odlingssåsonger i Solbyn, dvs hösten/vintern 1989/90.

Nästa upprepning blir två år senare, hösten/vintern 1991/92. Då genomförs också fältstudier under sensommaren/hösten, för att se hur mycket som tas till vara av de bär och andra nyttigheter som finns i området. Vid den här tidpunkten har bärbuskarna börjat ge ordentlig utdelning och sannolikt börjar också en del av de spaljerade fruktträden ge lite skörd. I fält studeras också hur mycket av den odlingsbara marken och växthusen som verkligen utnyttjas för odling.

Utemiljön kommer inte att vara fullt utvuxen och ge fulla skördar vad gäller frukt och bär förrän efter bortåt 10 år. Vi kan nu bara spekulera i hur en uppföljning vid den tidpunkten ska se ut. Men det är i det tidsperspektivet Bostadsstyrelsens önskemål om en uppföljning av det utökade låneunderlaget för fruktträd och läplanteringar måste ses.

Intervjuerna kommer också att ge underlag för en uppföljning av hur de enskilda boende upplever sin omställning från tidigare boendeformer. Man bodde tidigare i allt från hyreslägenheter till egna villor.

ARBETSSÄTT

I Solbyn finns 50 lägenheter. De första blev inflyttningsklara 1 december 1987 och de sista 1 mars 1988. Adress och telefon till samtliga kontrakterade bostadsrättsinnehavare har hämtats från HSB Mellersta Skåne i Lund. Samtliga hushåll kontaktades för intervju före inflyttningen.

Intervjuerna (45 st, bortfall 5 hushåll) genomfördes så gott som samtliga före inflyttningen. De frågor som togs upp rörde framför allt tidigare bostadserfarenheter, förväntningar på Solbyn, socioekonomiska frågor, intressen, livsstil etc. Intervjuerna genomfördes i samtalsform efter ett frågeformulär. För att underlätta bearbetningen standardiserades och strukturerades en del frågor.

För att komplettera bakgrundsteckningen, har vi även beskrivit den generella och ideologiska bakgrunden till föreningen Solbyn och genomförandet av byggprojektet. Fakta för de beskrivningarna har hämtats från litteraturstudier, genomgångar av föreningen Solbyns arkiv, arkiv på fastighetskontoret och stadsarkitektkontoret i Lund och länsbostadsnämnden i Malmö. Arkivstudierna har kompletterats med intervjuer med tjänstemän på Lunds kommun, representanter för byggherren, konsulterna, entreprenören och föreningen Solbyn.

SÅ KOM SOLBYN TILL

av Bengt Persson

Föreningen Solbyn bildades 1979 av personer som deltog i det vegetariska matlag som sedan en lång rad av år varit aktivt på Vänskapens hus i Lund. Ändamålet är i stadgarna från 1979-05-09 beskrivet enligt följande: "Föreningens ändamål är att arbeta för och förverkliga en "solby" belägen på pendelavstånd från Malmö och Lund. Med "solbyn" menar föreningen en bebyggelse där gemenskapen bygger på en positiv inställning till livet och andliga ting, till natur och djur och därigenom till miljövard, till energibesparande och förnyelsebar energi, till vegetariskt och resursbesparande levnadssätt och till omsorg om varandra."

Med dessa utgångspunkter i bagaget, gav sig föreningen ut och började söka en tomt att bygga Solbyn på och folk som kunde hjälpa dem att förverkliga projektet. Redan en månad efter bildandet (1979-06-18) anhöll föreningen hos fastighetsnämnden i Lunds kommun om mark i kv Rökepipan i Dalby. Tjänstemännen på fastighetskontoret var negativa i sitt yttrande, men politikerna i fastighetsnämnden ansåg projektet intressant och uppdrog (1979-09-10) åt fastighetskontoret att utreda frågan närmare: "...utarbeta en promemoria med alternativa förslag till förläggning av bebyggelsen samt redovisa vilka problem som var förknippade med projektet."

Föreningen bifogade i sitt brev till fastighetskontoret en projektbeskrivning (se bilaga 1), som sannolikt varit starkt bidragande till tjänstemännens negativa hållning. Utgångspunkterna, som de beskrevs vid denna tid, uppfattades av de hårdkokta handläggarna på fastighetskontoret som tämligen "flummiga". De kommenterar själva utvecklingen så här i en skrivelse från 1981-01-23: "Projekt Solbyn var 1979 relativt lite genomarbetat. Fastighetskontoret har därför haft ett flertal sammanträffanden med intresseföreningens representanter och under senare tid även med arkitekt Krister Wiberg och HSB. Ett betydande arbete har lagts ner på att ge projektet en realistisk utformning."

Arkitekten Krister Wiberg har varit en viktig stödperson för föreningen. Han kontaktades 1980 för att informera om solhus och solenergiutnyttjande i bostäder vid ett föreningsmöte och har alltsedan dess deltagit aktivt i föreningens kamp för förverkligande av Solbyn. Ingen vet hur många möten som hölls med föreningen, fastighetskontoret och stadsarkitektkontoret i Lund innan det så småningom blev klart med en tomt, men Krister Wibergs uppfattning är att det var minst 50! Inledningsvis möttes föreningens representanter av en närmast total oförståelse av tjänstemännen. Men man lät sig uppenbarligen inte nedslås av trögheten och motgångarna, utan återkom ständigt för nya diskussioner.

En annan nyckelperson för föreningen Solbyn blev Åke Rehwin, VD för HSB-föreningen Mellersta Skåne. Han blev kontaktad av flera personer i föreningen i ett tidigt skede och kunde då bara rekommendera dem att vända sig till kommunen för att få mark att bygga på och sedan återkomma. Åke Rehwin, liksom Krister Wiberg, trodde efter de inledande kontakterna att föreningen skulle få svårt att ro i land sitt projekt.

Föreningen blev inte direkt anvisad den mark man vänt sig till fastighetsnämnden om. Istället diskuterades alternativa lägen i byarna Veberöd, Genarp och Södra Sandby i de östra delarna av Lunds kommun. Fastighetskontoret ansåg huvudmannaskapet vara den viktigaste frågan tillsammans med lokaliseringen. Det var aldrig aktuellt att låta föreningen själv bli tilldelad en tomt, utan man ville ha en etablerad byggherre som åtog sig ansvaret för projektet för föreningens räkning. Fastighetskontoret rekommenderade föreningen att ta kontakt med HSB, vilket då gjordes på nytt.

Ett hälsohem i anslutning till Solbyn har varit en viktig utgångspunkt för föreningen. Man har sett det som en integrerad del av hela idén. Kontakt togs under 1980 med Malmöhus läns landsting, för att efterhöra deras intresse för att delta i skapandet av Solbyn. Landstingets svar blev den vanliga klapp på axeln som föreningen Solbyn vid det här laget fått många gånger: *"- Projektet är intressant, men vi har inte möjlighet att delta."*

Vid slutet av år 1980 inkom föreningen Solbyn tillsammans med HSB med en ny framställan om mark i kv Rökepipan i Dalby. Man hade då prövat övriga alternativa lokaliseringar och funnit dem olämpliga. Krister Wiberg hade då också arbetat med skissförslag till disposition av Solbyn på olika tomter, bl a i kv Rökepipan. Fastighetsnämnden uttalade sig 1981-02-02 för att HSB Mellersta Skåne tilldelas marken. Röstsiffrorna i nämnden var 7 för, 5 emot och 1 nedlagd.

Fastighetskontoret fann vid de fortsatta diskussionerna att den tomt Solbyn önskade, skulle ligga tämligen långt fram i exploateringen av kv Rökepipan. Projektet skulle komma att fördröjas minst ett år.

Föreningen föredrog sitt projekt för ledninggruppen för planeringsfrågor i Lunds kommun 1982-03-08. Ledningsgruppen uppmanade föreningen att skriva till fastighetsnämnden och begära tidigareläggning av geologiska undersökningar och av exploatering av den aktuella tomt.

Kostnaderna för ett tidigareläggande visade sig bli så stora att föreningen fick släppa tanken på den tomt man sett ut och som hade utomordentliga förutsättningar för en bra Solby. Istället diskuterades ett par alternativ inom andra delar av kv Rökepipan. Inget av dem visade sig dock lämpligt. Stadsarkitektkontoret tog också vid slutet av 1982 fram ett annat alternativ i kv Riddarsporren i Dalby, som senare skulle komma att bli den tomt

Solbyn byggdes på.

Fastighetskontoret konstaterar i en skrivelse till fastighetsnämnden 1983-03-18 angående de två nya tomtalternativen i kv Rökepipan och tomten i kv Riddarsporren att: "...inte något av nämnda tre områden är helt godtagbart för en utbyggnad av Solbyprojektet." Man föreslår istället nämnden besluta: "...om vilka riktlinjer som ska gälla för den fortsatta handläggningen av ärendet."

Fastighetsnämnden bordlade ärendet 1983-03-28 och remitterade fastighetskontorets skrivelse till byggnadsnämnden. Stadsarkitektkontoret var positiv till en bebyggelse i kv Riddarsporren och byggnadsnämnden fattade ett beslut i enlighet med den uppfattningen 1983-05-25.

Det slutliga klarläggandet i tomtfrågan kom den 27 juni 1983, då fastighetsnämnden beslutar hemställa hos byggnadsnämnden om upprättande av stadsplan för Solbyn i kv Riddarsporren i Dalby. Efter 4 år och 9 dagar fick föreningen Solbyn en tomt anvisad.

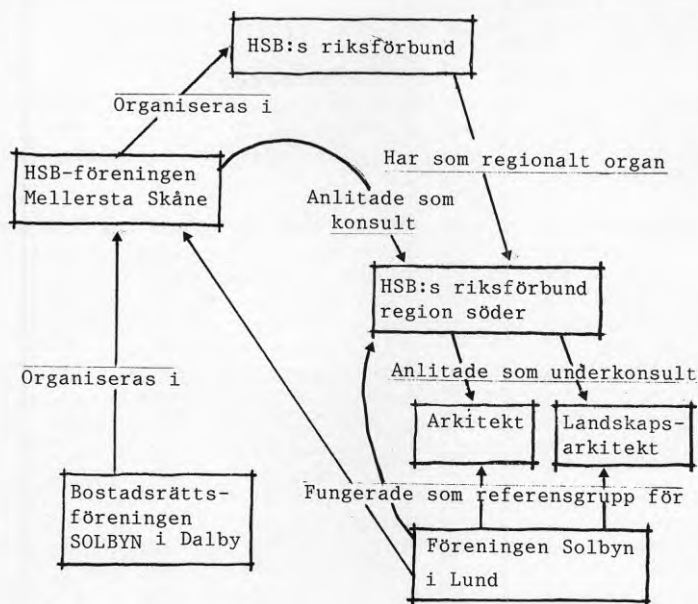
Marken i kv Riddarsporren var stadsplanelagd för allmänt ändamål och ingick därför inte i det kommunala bostadsförsörjningsprogrammet. För att kunna bygga Solbyn, måste stadsplanen ändras och tomten föras in i programmet. Byggnadsnämnden i Lund beslöt uppdra åt stadsarkitektkontoret att upprätta stadsplan för Solbyn inom kv Riddarsporren 1983-08-10.

PROJEKTERING

Under hösten 1984 var stadsplanearbetet så långt framskridet att HSB Mellersta Skåne kunde engagera konsulter och påbörja projekteringsarbetet. Konsultgruppen började arbeta i januari 1985.

Den formella organisationen under projekterings- och byggtiden (se fig 1) var att *bostadsrättsföreningen Solbyn* var byggherre och HSB Mellersta Skåne beställare. Observera skillnaden mellan *bostadsrättsföreningen Solbyn* och *föreningen Solbyn*. Bostadsrättsföreningen bildas formellt av HSB-föreningen när projektet påbörjas och bostadsrättsföreningens styrelse utgörs, enligt stadgarna, alltid av HSB-föreningens styrelse. Andra personer kan väljas in i bostadsrättsföreningens styrelse efter att de tecknat sig för lägenhet (vilket oftast innebär att bygget nästan är färdigt) och normalt ersätts styrelsens ledamöter med enbart boende i den aktuella bostadsrättsföreningen ett år efter inflyttningen. *Föreningen Solbyn* var formellt bara knuten som referensgrupp till byggherren.

Beställaren anlätade HSB:s riksförbund, region söder, som huvudkonsult och projektsamordnare. Alla konsulter hämtades

Figur 1. Den formella organisationen under projekterings- och byggtiden

därifrån, utom arkitekt och landskapsarkitekt, som kontrakterades som underkonsult till HSB:s riksförbund.

Även inom HSB krävdes mycket arbete för att få igenom projektet. HSB:s riksförbund ansåg att engagemanget i energiprojektet Gårdsåkra i Eslöv varit belastande. Man var tveksamt engagerad i ett liknande osäkert projekt till. HSB-föreningen behövde ett formellt tillstånd till igångsättandet, då HSB:s riksförbund tecknar en garantiförbindelse för varje ny bostadsrättsförening under byggtiden. Detta var dock endast formalia och man kunde inte hindra HSB-föreningen från att gå in i projektet. Den nytillträdde chefen för södra regionen av HSB:s riksförbund, Lars-Göran Ahlström, tog ett personligt ansvar för regionkontorets deltagande i projektering och projektsamordning och hör därmed till de enskilda personer som direkt möjliggjort att Solbyn kunde komma till stånd.

Styrelsen för HSB-föreningen Mellersta Skåne såg risker med projektet. Man ställde krav på säkerhet och förhandsteckning till

bostadsrättsföreningen, de flesta av lägenheterna skulle vara tecknade för att man skulle säga ja. HSB-kontoret och VDn, Åke Rehwin, tog på sig ett stort ansvar för att projektet skulle gå att ro iland.

Projekteringsarbetet påbörjades i slutet av januari 1985 och avslutades med ett förfrågningsunderlag för totalentreprenad sändes till 10 entreprenörer för anbudsräkning i slutet av oktober samma år.

Projekteringstiden var något av en dans på rosor för föreningen Solbyn. Nu konkretiserades ideologin till byggbara handlingar och man var indragen i en mängd fruktbara diskussioner tillsammans med HSB och arkitekten/landskapsarkitekten om lägenhetsutformningar, materialval, växtval mm. Representanter för föreningen satt med vid alla projekteringsmöten, arbetsgrupper tog fram underlag kring olika frågor som gemensamhetslokal, trädgårdsanläggning osv, arkitekterna deltog vid föreningens möten, som alltid hölls på lördageftermiddagar för att medlemmar från hela Sverige skulle kunna närvara.

Mycket lite av de utgångspunkter man hade vid projekteringsarbetets början behövde ändras. Ett undantag var frågan om avlopps- och dagvattensystemet, där man av främst ekonomiska skäl fick välja en helt konventionell lösning. Kommunen ville inte ge någon avgiftsreduktion för minskade avloppsvattenmängder och Solbyn skulle under alla förutsättningar bli inkopplad på det vanliga avloppsnätet för att ta hand om avloppsvatten från de snålspolande toaletterna.

Föreningen hade annars förespråkat ett system med trekammarbrunnar för avloppsvatten från bad, disk och tvätt varifrån man kunde hämta vatten för bevattning i växthus och odlingar. Marken i Solbyn ger dåliga infiltrationsmöjligheter, så även trekammarbrunnarna hade fått anslutas med ett breddavlopp till avloppsledningsnätet för de tider på året när bevattning inte är aktuell. En stor principiell motgång var att inte ens dagvattnet kunde infiltreras med rimliga insatser och kostnader utan även det fick ledas bort i kommunens ledningsnät.

Såväl Solbyns medlemmar, som arkitekt och landskapsarkitekt var mycket nöjda med det förfrågningsunderlag som upprättades. Allt väsentligt rymdes i projektet och man var överens om att Solbyn, om den byggdes efter handlingarna, verkligen skulle bli ett annorlunda bostadsområde med goda möjligheter att förverkliga föreningens ideal.

ANBUD OCH BANTNINGAR

Byggandet av Solbyn genomfördes som en totalentreprenad. HSB diskuterade aldrig något alternativ. Enligt Åke Rehwin kan man inte få låneekonomin att gå ihop i någon annan entreprenadform. En totalentreprenad innebär att beställaren upprättar en

"rambeskrivning" som visar hur han tänkt sig projektets utformning och funktion, men överlåter till entreprenören att välja tekniska lösningar och upprätta bygghandlingar. Rent entreprenadjuridiskt är det entreprenören som är ansvarig för de bygghandlingar som används för arbetena.

Totalentreprenader anses billigare att genomföra än t ex generalentreprenader. Det traditionella motivet för att det blir billigare är att byggaren har rätt att välja utföranden som passar hans vanliga sätt att bygga och hans produktionsapparat. Två av nackdelarna med totalentreprenader är att beställaren har begränsat inflytande över detaljutformningen och att entreprenören alltid strävar efter att välja de billigaste lösningarna och materialen.

HSB försöker komma till rätta med de problemen genom att arbeta med "styrda totalentreprenader". I den entreprenadformen lämnar man inte fullt lika stort utrymme för entreprenören, utan beställaren gör i vissa avseenden (som han anser viktiga) mer eller mindre detaljerade handlingar i form av ritningar eller beskrivningar. I fallet Solbyn bestod entreprenadhandlingarna av 100-dels ritningar för husen, med fasader, planlösningar mm (motsvarande byggnadslovhandlingar), kompletterat med en beskrivning. För markplanering och VA upprättades helt färdiga handlingar, med mått, höjder, växter mm, dvs samma typ av ritningar och beskrivningar som för en generalentreprenad och som är klara att bygga efter. För el och VVS gjordes inga ritningar, utan bara beskrivningar i text med funktions- och kvalitetsbestämningar.

Av 10 inbjudna entreprenörer lämnade 4 in anbud den 4 december 1985. Anbudssummorna fördelade sig enligt tabell 1.

Tabell 1.

Anbudssummor enligt anbuds Brytningsprotokoll 1985-12-10

ABV, Lund	29 300 000 kr
Skanska, Lund	31 867 000 kr
Kullenbergbyggen, Malmö	26 200 000 kr
L E Lundbergbyggen KB, Malmö	29 988 000 kr

13 december träffades HSB, arkitekten och representanter för föreningen Solbyn för att börja arbetet med värdering av anbudet. Den entreprenör som avgivit det lägsta anbudet, Kullenbergs, sade i anbudet att: "Förutom ovanstående utförande har vi utarbetat ett eget alternativ, som kan reducera angiven anbudssumma med ca 1 700 000:-- kronor. Kan mulltoalett utgå och ersättas med traditionell toalett avgår ytterligare 600 000:-- kronor. För utformningen av detta alternativ, som vi önskar betrakta som exklusivt för vårt företag, önskar vi redogöra vid ett personligt sammanträffande." Den avslutande passusen är med för att HSB i anbudsfrågan bad entreprenörerna lämna in preciseringar och förslag tillsammans med anbudet. Ingen av de övriga tre lämnade in några sådana handlingar utöver anbudet.

Samtliga anbud låg över vad som under normala förhållanden kan belånas med statliga byggnadslån. Överkostnaden, enligt länemyndigheternas schablonberäkningsmetoder, låg på drygt 40%.

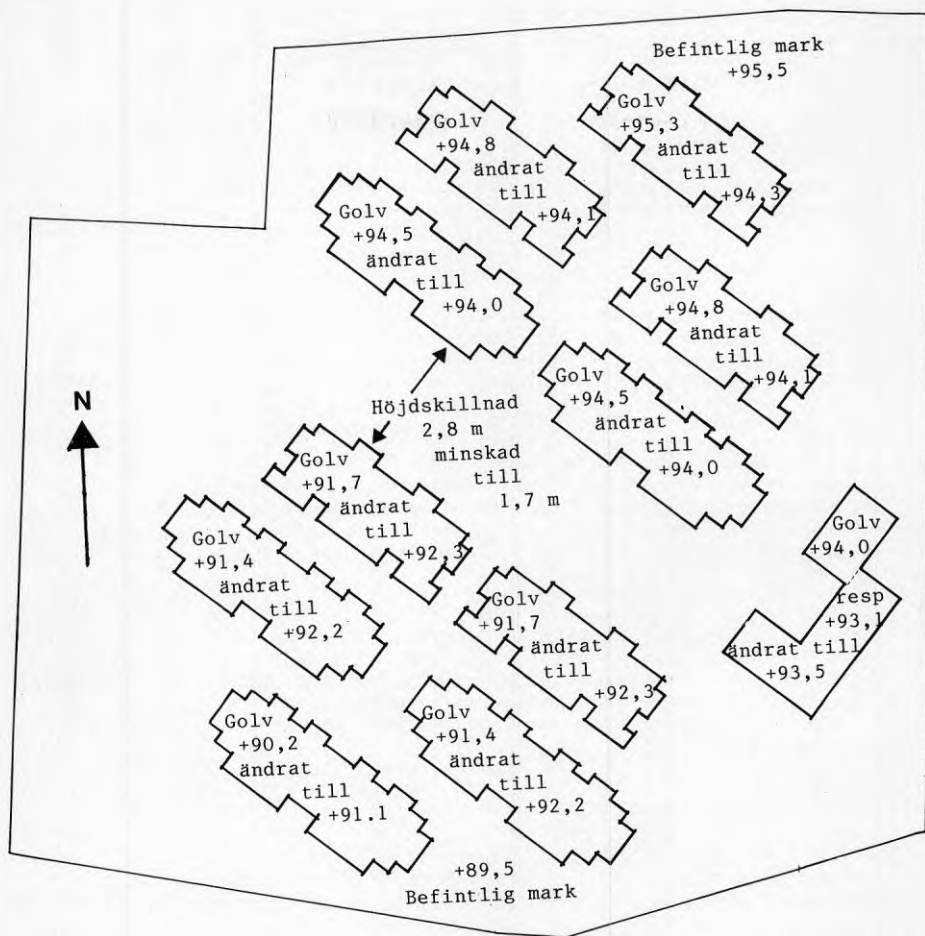
Enligt Lars Olderius, ansvarig för projektsamordningen för Solbyn på HSB:s riksförbunds regionkontor i Malmö, krävde länemyndigheterna (länsbostadsnämnden eller förmedlingsorganet) vid första kontakten efter anbudsöppningen att anbudet skulle bantas. Enligt Lars Olderius angavs inte till vilken nivå priset skulle pressas.

I ett protokoll från ett sammanträde 1986-01-02, med HSB, arkitekten och representanter för föreningen Solbyn, sägs att: "*Med förfrågningsunderlaget 85.10.01 som förutsättning kan fastslås att endast en entreprenör är intressant för fortsatta diskussioner. Kontakter har tagits med entreprenören för att värdera dennes förslag.*" Det var således bara Kullenbergs som var aktuell som entreprenör för bygget av Solbyn. Det var en olycklig situation, eftersom entreprenören ganska tidigt insåg att han var ensam kvar och att HSB inte hade någon alternativ entreprenör om man inte skulle göra om förfrågningsunderlaget och gå ut med en ny anbudsfrågan.

I ett protokoll från ett sammanträde 1986-01-24 med HSB, föreningen Solbyn, arkitekten, förmedlingsorganet och länsbostadsnämnden sägs att: "*Torsten Påhlsson (länsbostadsdirektör, vår anm) kommer att verka för att projektet skall fullföljas genom att ansöka hos Bostadsstyrelsen om förhöjning av låneunderlaget med stöd av 24 kapitlet 6 paragrafen BFF 355. Men krav kvarstår om att byggherren gör allt för att uppnå kostnadsminskningar så långt möjligt med bibehållande av projektets grundläggande förutsättningar.*"

Länemyndigheterna krävde således bantningar för att å sin sida anstränga sig för att ordna den statliga belåningen. Därmed återstod bara att plocka bort bit för bit av Solbyn och låta entreprenören sätta prislappar på dem. Entreprenören var vid det här laget medveten om att han var ensam kvar som blivande byggmästare och om att beställaren var piskad att banta projektet för att kunna genomföra det. Även länemyndigheterna måste insett att det skulle bli en "dyr" bantning, med stora strykningar för lite pengar. Som utomstående betraktare kan man tänka sig att en alternativ inställning från deras sida kunde varit att: "*Projektet har experimentkaraktär, nedskärningar ger i det uppkomna läget mycket lite tillbaka, så peta inte i det, vi ordnar pengarna istället!*"

I protokollen från bantningsdiskussionerna finns en rad kostnadsreducerande förändringar dokumenterade. Därutöver gjordes fler förändringar, som togs för givna och inte dokumenterades i protokollen, t ex ströks att fyra av de 10 husen skulle ha en meters jorduppfyllnad mot norrfasaderna, spaljéer med klätterväxter mot norrfasaderna på tvåvåningshusen försvann, hela områdets terrasserings ändrades genom att golvhöjderna ändrades (se fig 2) osv.

Figur 2

En av de icke protokollförda bantningarna var att golvhöjderna, och därmed tomtens terrassering, ändrades. Det innebar att husen fick sämre anpassning till befintliga nivåer, man fick schakta ner sig i marken i norr och fylla upp i söder. Den 1 meter höga jordfyllning som föreskrivits vid norra fasaden på fyra av husen försvann, höjdskillnaden mellan husen blev mindre, gaturummen förändrades och den terrasserade fria ytan mellan den norra och södra husgruppen fick ett annorlunda utseende. Tvättstugan/gemensamhetslokalen fick samma golvhöjd vilket förändrade förutsättningarna för utformningen av torget och marken kring byggnaden. Höjder enligt ansökan om byggnadslov inlämnad 860530 och ansökan om ändring av byggnadslov inlämnad 870327.

Tabell 2

Kostnadsreducerande förändringar enligt entreprenaduppgörelse mellan HSB:s riksförbund och Kullenbergs 1987-04-01.

1. Skötsel av trädgårdsanläggning under garantitiden utgår.
 2. Föreskrivna plåtkassetter utbytes mot betongpannor.
 3. Vissa fönster utföres fasta. Fasadutformning skall bibehållas.
 4. Föreskrivna in- och utvändiga armaturer får bytas. Utbytet skall redovisas för beställarens godkännande.
 5. Förenklad markplanering (yttre VA och finplanering) får utföras. Entreprenören upprättar omgående förslag enligt följande förutsättningar.
 - a) Markprojektering skall utföras i samråd med beställaren och godkännas av denne.
 - b) Nya ritningar och beskrivning enligt förteckning daterad 87-02-23. Projekteringen utförd av Entreprenad AB, Malmö.
 - c) Gatukontorets remissyttrande 86-01-17 skall beaktas.
 6. Förslag till jordkällare framtages av entreprenören och skall ca 100 m² utföras.
 7. Föreskrivna keramiska plattor på golv i bostäder utbytes till eklamell. Övrig golvbeläggning utföres enligt förfrågningsunderlaget.
 8. Föreskrivna plåtsyllar utgår.
 9. I badrum utföres väggbeklädnad av kakel endast vid duschplats.
 10. I dusch/WC utföres väggbeklädnad av kakel endast vid duschplats.
 11. Föreskriven "värmevägg" utbytes till betongvägg.
 12. Skjutdörr till inglasad uteplats i lägenheter 2 r o k plan 2 utbytes till sidhängd balkongdörr + fönster.
 13. Föreskrivet växthus vid gemensamhetshus utgår.
 14. Inglasning av uterum utföres av fabrikat UBA med enkelt glas av tjocklek minst 4 mm. Myndighetskrav skall uppfyllas. I tak av typ härdat glas. Omfattning och utformning enligt byggnadslovsritningar daterade 1987-04-01.
 15. Friliggande förrådsbyggnader utföres med förenklad utformning. Totalyta ca 470 m². Utförandet skall godkännas av beställaren.
 16. Takutsprång på gavlar skall vara 700 mm. Avser bostadshus och gemensamhetshus.
 17. Skärmtak till entréer i förenklad utförande. Utförandet skall godkännas av beställaren.
 18. Taklanternin i trapphus utgår och ersätts med ytterligare fönster.
-

De bantningar som protokollfördes för minskning av entreprenörens anbudssumma, framgår av tabell 2. Dessa förändringar sammanfaller till största delen med en lista redovisad i ett protokoll från ett sammanträde 1986-01-31; där entreprenören, HSB, arkitekten och representanter för föreningen Solbyn diskuterade föreslagna kostnadsminskningar. Redan 1 1/2 månad efter att anbudet kommit, var man klar över vilka bantningar som skulle göras.

Listan i tabell 2 tarvar några kommentarer:

1. För att ge entreprenören ett incitament för bra kvalitet i anläggningsarbetena, föreskrevs att han själv skulle stå för skötseln av utemiljön under de två första åren efter slutbesiktningen.
2. Taken skulle kläs med svartmålad plåt, för att bli förenkla ett eventuellt framtida utnyttjande för aktiva solfångare. Takmaterialet ändrades till betongpannor.
4. Stor omsorg hade lagts vid att finna en miljömässigt

tilltalande glödljusarmatur för belysningen, framförallt utomhus. Utomhusbelysningen ersattes av natriumlampor av billigaste modell.

5. Markplaneringen var ett skötebarn för föreningen Solbyn under projekteringstiden. För markplaneringen hade upprättats färdiga ritningar, redovisade i detalj. I uppgörelsen ingick att entreprenören fick göra nya egna ritningar, som innebar stora nedskärningar och förändringar. Bl a hade ett speciellt parti stora fruktträd reserverats i en plantskola, men de byttes mot träd av betydligt klenare dimensioner. Terrasseringsen av tomten och husens golvhöjder ingår inte i finplaneringen, men detta ändrades ändå av entreprenören (se fig 2).
6. Till slut anlades samma typ av jordkällare som föreskrivits i förfrågningsunderlaget. Placeringen av dem ändrades eftersom terrasseringsen av tomten gjordes annorlunda.
7. De "keramiska plattorna" (dvs klinker) fanns i rummen mot söder. Avsikten med dem var att ha ett värmetrögt material för värmelagring i golven.
11. "Värmeväggen" var en dubbel tegelmur som löpte genom husens mitt. Tanken var att blåsa ner varm luft mellan murarna på dagtid och sedan utnyttja den upplagrade värmen under natten.
13. Bygårdens söderfasad bestod av ett stort växthus av samma typ som vid lägenheterna, tänkt att utnyttjas för gemensamma odlingar och som gemensamt uterum.
14. Tvåglasfönster föreskrevs för att kunna utnyttja de inglasade uterummen under så stor del av året som möjligt. Fönstren skulle utföras med lågemissionsfilm för att minska energiförlusterna. Glaset ersattes av enkelglas utan lågemissionsfilm, vilket gör att den tid man kan utnyttja uterummen minskar med ett par månader om året.
15. Förrådsbyggnaderna var enligt förfrågningsunderlaget organiserade kring små gårdar och med fönster och bearbetade fasader. De ersattes av betydligt enklare och mer konventionella förrådsbyggnader.
17. Ett fristående skärmtak vid varje lägenhetsentré föreskrevs i förfrågningsunderlaget. De fristående taken togs bort och takutsprånget över entréerna drogs ut istället.

Listan i tabell 2 omfattar de förändringar som gjordes av *förfrågningsunderlaget* för att Kullenbergs skulle ge ett bud på sänkning av priset för bygget. Därutöver ändrades, som nämnts ovan, ytterligare en del saker.

I en totalentreprenad är det entreprenören som upprättar bygghandlingarna. Det innebär att Kullenbergs, inom de ramar som givits i *förfrågningsunderlaget*, kunnat göra anpassningar av

materialval, kvalitet och konstruktioner. Det betyder i praktiken att entreprenören valt de för honom fördelaktigaste lösningarna.

Enligt HSB:s slutliga kostnadsredovisning för bostadslån, upprättad 1988-04-06, var lägsta **anbud vid anbudsinfordran 26 200 000 kr** (Kullenbergs) och **antaget anbud 25 390 000 kr**. Skillnaden, **810 000 kr**, är de kostnadsminskningar man åstadkom genom bantningarna enligt tabell 2. Det är anmärkningsvärt lite pengar som de omfattande nedskärningarna gav.

Enligt det slutliga beslutet om bostadslån från länsbostadsnämnden 1988-07-06 var den belåningsbara produktionskostnaden för Solbyn 39 490 000 kr. Av den summan utgjorde de sk byggherrekostnaderna (räntor, kreditivkostnader, projektering mm) 10 298 000 kr. Justeras den bortbantade summan (810 000 kr) med hänsyn till byggherrekostnaderna (35%), skulle sluträkningen blivit 1 093 500 kr, dvs 2,8%, dyrare om man byggt Solbyn enligt förfrågningsunderlaget. Det motsvarar ett belopp om knappt 22 000 kr per lägenhet.

Lånehanteringen försenade byggstarten. Överkostnaderna i förhållande till det pantvärde lånemyndigheterna beräknar var efter bantningarna 42.4 %, vilket var för mycket för att för att länsbostadsnämnden i Malmö skulle kunna godkänna lånet. HSB vände sig i en skrivelse 1986-02-04 till Bostadsstyrelsen i Stockholm med en anhållan om förhöjning av låneunderlaget (dvs pantvärdet). Bostadsstyrelsens handläggare besökte Dalby och HSB i september 1986 och 1986-09-25 beslöt man att höja låneunderlaget med 3 825 000 kr och föreskrev att "*projektet skall dokumenteras på ett sådant sätt att en uppföljning kan ske avseende kostnader, bostadssocial och byggteknisk funktion.*".

Genom beslutet minskade överkostnaden till 23,7% och länsbostadsnämnden kunde godkänna lånet. Därutöver har de boende själva tillskjutit 2 257 990 kr genom de insatser man betalat för lägenheterna. Byggkostnaden uppgick till 43 356 000 kr.

Kullenbergs påbörjade projekteringen av bygghandlingarna i februari 1987 och bygget påbörjades under vårvintern samma år. Första inflyttningen skedde 1987-12-01 och den sista 1988-03-01.

GRUNDPRINCIPER OCH MÅLSÄTTNINGAR

av Eva Karsten

Nedanstående beskrivning av grundprinciper och målsättningar för föreningen Solbyn baserar sig på genomgångar av föreningens arkiv omfattande protokoll, brev mm från 1979-88 och från diskussioner och samtal med föreningsmedlemmar som varit med från starten.

HUR DET BÖRjade

Idéerna till Solbyn föddes på Vänskapens Hus i Lund 1978. Här möttes några människor för att diskutera frågor kring fred, miljö, samhälle och kärnkraft. Det var människor från freds rörelsen, fältbiologer, motståndare till kärnkraften och anhängare av miljö rörelser. Här bildades också Matfront, ett vegetariskt matlag. Många av deltagarna hade anknytning till sjukvården, och tonvikten på en sund livsföring var från början stark. Tidskriften Hälsa lästes av många.

Sammankomsterna och kontakterna mellan matlagets deltagare ledde snart till bildandet av Föreningen Solbyn, en by där man ville förverkliga sina tankar om ett miljövänligt samhälle, en "alternativ förortsbebyggelse". I stadgarna från den 9 maj 1979 beskrev man ändamålet med föreningen bl a sålunda: "*Med "solbyn" menar föreningen en bebyggelse där gemenskapen bygger på en positiv inställning till livet och andliga ting, till natur och djur och därigenom till miljövärd, till energibesparande och förnyelsebar energi, till vegetariskt och resursbesparande levnadssätt och till omsorg om varandra*". Enligt föreningen räcker det inte att bara med ord arbeta för fred och den nya tiden. "Vi måste också förverkliga dem i våra liv", skrev Åke Stenram, läkare i Lund och drivande kraft bakom tankarna på Solbyn.

DEN IDEOLOGISKA MÅLSÄTTNINGEN FÖR SOLBYN

Formuleringarna ovan visar på några grundläggande idéer i föreningen Solbyn, kring vilka utformningen av byn och de konkreta planerna för den i fortsättningen kom att kretsa. Kring dessa grundidéer rådde enighet, de accepterades av alla.

Vi skall se litet närmare på vad dessa grundidéer innebär. Vilka konkreta uttryck de tog sig i Solbyn redovisas i ett senare avsnitt.

Miljövänlighet. Detta ser föreningen Solbyns medlemmar som balans

mellan natur och människa, en ekologiskt genomtänkt drift av samhälle och bostadsbyggande. Inga miljöfientliga produkter eller tjänster borde förekomma eller produceras. Det betyder restriktioner mot förstörelse av luft, vatten och jord. "Förvalta vår natur och andra livsformer, inte skövla dem", sägs i ett av de första programutkasterna. Söfbränning som producerar dioxin bör stoppas. Man vill i stället ha sortering av sopor vid källan.

Till en god miljö hör självfallet även tankarna om resurssnålhet, återanvändning och energibesparing, t ex genom användning av solvärme vid uppvärmning av husen.

Många säger nej till kärnkraft. Det är nödvändigt att snabbt och målmedvetet övergå till förnyelsebara och rena energikällor. Ett skäl till detta förutom de miljömässiga är att kärnkraften är ett hot mot freden. Avfallet kan i värsta fall användas för kärnvapen.

Även bilismen ses som ett hot mot miljön. Den kollektiva trafiken skall dominera och innehav av privatbilar minska. Dessa bör helst vara ett komplement vid udda transporter och resor. I stället vill man pröva alternativ som samåkning och bilpool.

Hälsoaspekten var integrerad i begreppet miljövänlighet, och var från början central för medlemmarna. Det innebär bl a en naturenlig odling utan giftbesprutning och konstgödsel. I det vegetariska matlaget på Vänskapens hus användes huvudsakligen biologiskt odlade grönsaker, och i den tänkta byn hoppades man kunna starta en småskalig lokal produktion av sådana. Planer på ett hälsohem ingick tidigt i projektet.

Vad gäller boendemiljön, kan följande sägas utöver vad som nedan sägs om uppvärmningsmetoden.

Solbyn, "den alternativa förortsbebyggelsen", bör ligga nära naturen, både skog och åkermark. Den bör vara på högst 30 km:s avstånd från städerna Malmö eller Lund, och inte i närheten av ett kärnkraftverk. Byn skall ej vara större än att alla skall kunna veta vem den andre är. Invånarna skall väljas så att man får så stor spridning som möjligt på yrken och åldrar, och innefatta både invandrare och svenskar, handikappade och friska.

Byn får ej ge intryck av en sovstad, den skall ha några egna verksamheter både av typ hantverk, sömnad, konstutövning etc, eller bageri och annat som bidrar till en viss grad av självförsörjning.

Själva bostäderna skall vara enkla och funktionella. Bostadsytan minskas till förmån för gemensamma utrymmen och lokaler i området.

Det är viktigt att bebyggelsens och områdets identitet som ett alternativt, miljövänligt och energisnålt boende klart och markant framgår.

GEMENSKAP

Tankarna kring samvaro och gemenskap mellan människor, mellan vuxna och barn och mellan svenskar och invandrare, var från början inte de mest framträdande i Solby-kretsen. De fick efterhand dock ökad betydelse. Livet kring människorna skall kretsas inom lokalsamhället eller det egna bostadsområdet och präglas av mänsklig gemenskap och individuell frihet. Samhället skall ge de åldersmässiga förutsättningarna för en social integration av olika generationer och av svenskar och invandrare. I så stor utsträckning som möjligt skall man kunna arbeta där man bor och där barnen går i daghem eller skola. Man vill stödja småföretag och Kooperation, där man kan påverka sitt jobb. Män och kvinnor skall ha mer tid för familj och grannar och dela ansvaret för barnen. Unga människor ses som en resurs i den framtid man arbetar för. Äldre människors erfarenheter kan och bör tas tillvara betydligt mer än vad som sker idag.

Dessa tankegångar uttrycks som visats redan i stadgarna för föreningen, där omsorg om varandra och en positiv inställning till livet framhålls som väsentliga. Gemenskap ses också som en nära integrerad del i begrepp som medinflytande, kooperation och självförvaltning. Att så många som möjligt samarbetar och tar ansvar för sin miljö är en viktig förutsättning för att skapa gemenskap mellan de boende.

Ett uttryck för detta är hur man ser på relationen mellan barn och vuxna. I föreningens krets fanns företrädare för den antroposofiska riktningen och Waldorff-pedagogiken. Den vill bl a stimulera barnens livsglädje och kreativitet, deras förmåga att ta ansvar och fatta egna beslut. Detta kan förverkligas t ex i föräldrakooperativa daghem.

Principen om medinflytande tillämpades också tidigt i de många möten och - så småningom - arbetsgrupper kring olika frågor om den blivande Solbyn som karaktäriserade alla åren fram till byns förverkligande.

Nära förbundet med begreppet gemenskap är också tankarna om lokal självtillit. Det tar sig bland annat uttryck i att i så stor utsträckning som möjligt kunna vara självförsörjande med baslivsmedel, så att man kan klara sig t ex i en krissituation. Tanken på många mindre arbetsplatser i det egna bostadsområdet hör också hit.

Alla de i det föregående beskrivna grundidéerna, Solbyns "ideologi", innebär att föreningsmedlemmarna i rätt stor utsträckning är villiga att acceptera en något annorlunda livsstil. En kopia av ideologiprogrammet tillställdes alla intresserade (se bilaga 2).

Hur grundläggande dessa idéer var för föreningens medlemmar ger de "arbetsnamn" byn hade innan dess officiella namn blev Solbyn ett belägg på. Dessa namn var i tur och ordning Hälsans by, Helhetens by och Gemenskapens by.

IDÉER OCH STRÖMNINGAR I TIDEN SOM FÖREBUD TILL SOLBYN

Idéerna bakom Solbyn var inte opåverkade av debatten och händelserna i samhället under 1970-talet. Redan i slutet av 1960-talet hade en miljöopinion vuxit fram, som främst rörde nedsmutsningen av mark, luft och vatten. Miljökonferensen 1972 i Stockholm aktualiserade frågorna kring miljön, inte minst förbrukningen av naturresurserna. Energiaspekten blev högaktuell genom kärnkraftsdebatten och oljekrisen.

Samtidigt präglades 1970-talet av efterdyningar från 1968 års ungdomsrevolt. Krav på medbestämmande blandades med social oro i trista och anonyma förortsområden. Byalag och stadsdelsföreningar försökte få till stånd förändringar och mer inflytande från de boendes sida. Ordet livskvalitet började användas som begrepp för det man ansåg vara hotat i dagens samhälle. Den sociala aspekten på boendemiljön blev starkare. "Gröna vågen", utflyttningen från städerna till egna hus i förorterna och till mindre orter hade delvis sina rötter i allt detta.

Under 1970-talet började också förändringar i hushållsstrukturen göra sig märkbara, en förändring som fortfarande pågår. De små hushållen med en eller två personer ökade starkt medan de större hushållen minskade. Ensamboendet blev vanligare och gällde i alla åldrar, bland ungdomar, pensionärer och frånskilda/separerade. Även de ensamstående föräldrarna ökade i antal och andel av hushållen.

Mellan åren 1973 och 1976 arbetade man på Centrum för tvärvetenskap i Göteborg på ett projekt kallat Välsviken. Detta kom att få betydelse för intresset för ekologiska byar i Sverige. Projektet studerade resurshållning och demokrati vid planering och förvaltning av bebyggelse. Hur förbrukningen av naturresurserna kan nedbringas var en central frågeställning.

Välsvikenprojektet syftade mer till att visa en planläggningsprocess än att bygga ett konkret samhälle. Det kom dock att ge impulser till många planer på, men även faktiskt byggande, av ekologiska byar i Sverige. En av de senare och samtidigt den första i landet var Tuggelite utanför Karlstad.

Idéerna bakom Välsvikenprojektet kom i hög grad att sammanfalla med dem som föreningen Solbyn i Lund omfattade, och har därför påverkat mycket av utformningen av Solbyn.

IDÉERNAS LÅNGA VÄG TILL FÖRVERKLIGANDE

Grundvalen för den blivande byn var de tankegångar och värderingar i föreningen Solbyn som beskrivits i det föregående. Sedan gällde det att förena dessa målsättningar med de fysiska

och ekonomiska kraven för bebyggelsen. Ett arbete som innebar många svårigheter, vilket framgår av föregående kapitel. Fastighetskontoret konstaterar att projektet präglas av en serie specifika sociala såväl som tekniska principer och idéer, och fortsätter: "Föreningen har underhand och efter samråd med fastighetskontoret reviderat sin sammanfattning av projektets idéer och principer". Ambitionen hos fastighetskontoret var dock att "med bibehållandet av de av föreningen uppställda kriterierna ge projektet en realistisk utformning".

Arbetet med detta innebar trots det att föreningen fick ge avkall på vissa av sina ideologiska principer, gå med på ändringar och göra nedbantningar i planerna. Delvis berodde detta också på att den tomt som tilldelades Solbyn efter många turer var mindre än den man ursprungligen hade hoppats på.

Samtidigt hade många av föreningens deltagare från starten försvunnit och andra tillkommit. För en del blev väntan för lång, andra hoppade av för att nedbantningarna av projektets idéer innebar en svår besvikelse. Det gällde särskilt för dem som varit med ända från början och diskuterat fram Solbyn.

Av de nytillkomna bodde många på orter långt från Lund, och hade därför inte alls eller sällan kunnat delta i föreningens diskussioner. Deras kännedom om föreningens grundvärderingar var därför dålig eller oklar. Helt klart är dock att den helt övervägande delen av de nytillkomna blivande invånarna i Solbyn accepterade dessa värderingar då de konfronterades med dem före inflyttningen. I mindre frågor kunde däremot åsikterna gå i sär. Exempel på sådana var rökfrihet eller inte, antalet parkeringsplatser, etc.

Kanske kan man säga att en viss förskjutning skett mellan principerna inbördes i fråga om viktighet. Den sociala aspekten, gemenskapstanken, förefaller att ha fått en större betydelse under årens lopp. Troligen har detta samband med att de för byn intresserade hushållens sammansättning förändrats. De ensamstående, däribland frånskilda/separerade i olika åldrar, samt de ensamstående föräldrarna har blivit fler, medan barnfamiljerna blivit betydligt färre. De hushållstyper som mest har behov av och önskan om att stå i kontakt med andra och upphäva den isolering som ofta drabbar dem, har sålunda blivit antalsmässigt dominerande.

Vilka förändringar eller avkall på sina idéer och principer fick föreningen medlemmar då göra på grund av att projektet Solbyn måste bantas ned av ekonomiska, formella och marktillgångsskäl?

Tomten blev mindre och ligger närmare en trafikerad väg, och är därför mer utsatt för luftföroreningar. Odlingsarealen blev också mindre. De många små arbetsplatser man hade hoppats kunna införliva med byn fick inte plats. Den första tanken på solfångare fick överges för passiv solvärme. Även tanken på ett vindkraftverk visade sig vara orealistisk. Hälsohemmet, som förut ingick som en integrerad del i projektet, gjordes till ett

separat projekt. Andra exempel på förändringar av mer teknisk art ges i föregående kapitel (sid 14-15).

SOLBYNS IDEOLOGI OMSATT I KONKRETA ANLÄGGNINGAR OCH FUNKTIONER

Nedan ges en kortfattad redogörelse för vad man däremot kunde förverkliga av de målsättningar och tankar man hade diskuterat fram i föreningen Solbyn. De konkreta anläggningarna eller funktionerna grupperas under de viktigaste övergripande grundprinciperna (listan gäller funktioner och planer som var aktuella strax före inflyttningen).

Miljövänligt, energisnålt, resursbevarande

Biologisk, giftfri odling. Kompostering av biologiskt avfall. Förvaring i jordkällare av gemensamt och privat odlade produkter. Alla på området planterade träd och buskar ger bär och frukter som kan användas. Mulltoaletter i alla lägenheter. Egen, borrad brunn. Rökfritt i alla gemensamma lokaler. Minimera privat bilkörning, utveckla samåkning och bilpool. Avfallsseparering och återvinning.

Uppvärmning med passiv solvärme i kombination med direktverkande elradiatorer. Värmeåtervinning med värmeväxlare. Ökad isolering av väggarna, inglasad veranda mot söder, där solinstrålningen kan användas för uppvärmning under den kalla årstiden. Enkelglas begränsar dock användningen vintertid.

Gemenskap

Gemenskapslokal i området (Bygården) erbjuder lokaler för många aktiviteter och för samvaro. Under första året stor gemensam odlingsyta, kollektivt skött, som senare delas upp i privata lotter. "Kollektivt medvetande, parat med individuell livsföring" ett slags motto i området. Inköpsförening som samordnar större inköp av livsmedel, ved och förbrukningsartiklar. Några hushåll sluter sig samman för gemensam matlagning av vegetarisk kost i varandras hem. "Alla barn är allas barn".

Medinflytande, självförvaltning

Arbetsgrupper organiseras för olika uppgifter som väntas bli aktuella i området, ett led i självförvaltning av Solbyn. Det finns en strävan till ökat oberoende av omgivningen genom t ex egna odlingar. Barnen ska tas omhand i områdets planerade föräldrakooperativa daghem. Regelbundna stormöten ska hållas för diskussion och beslut om gemensamma angelägenheter.

Utöver ovanstående fanns från början andra idéer, delvis redan nämnda, som hittills ej kunnat förverkligas av ekonomiska skäl, eller på grund av att den tomt som av kommunen erbjöds byn var mindre än den som föreningen ursprungligen hoppats på. Till dessa

idéer hör bl a

o Flera små arbetsplatser av olika slag, inslag i tanken om självförsörjning.

o Egen butik för försäljning av egenodlade produkter, även till kringliggande bebyggelse.

o Vindkraftverk.

o Flexibla planlösningar i lägenheterna bl a med flyttbara väggar, samt några lägenheter som kunde slås ihop till ett par storfamiljsbostäder (tregenerationslägenheter).

o Soluppvärmd badbassäng (om den kunde användas som värmereservoar).

o Regnvattenuppsamling (infällda vattenutkastare finns dock på stuprören).

o Filtrering av spillvatten (blev för dyrt).

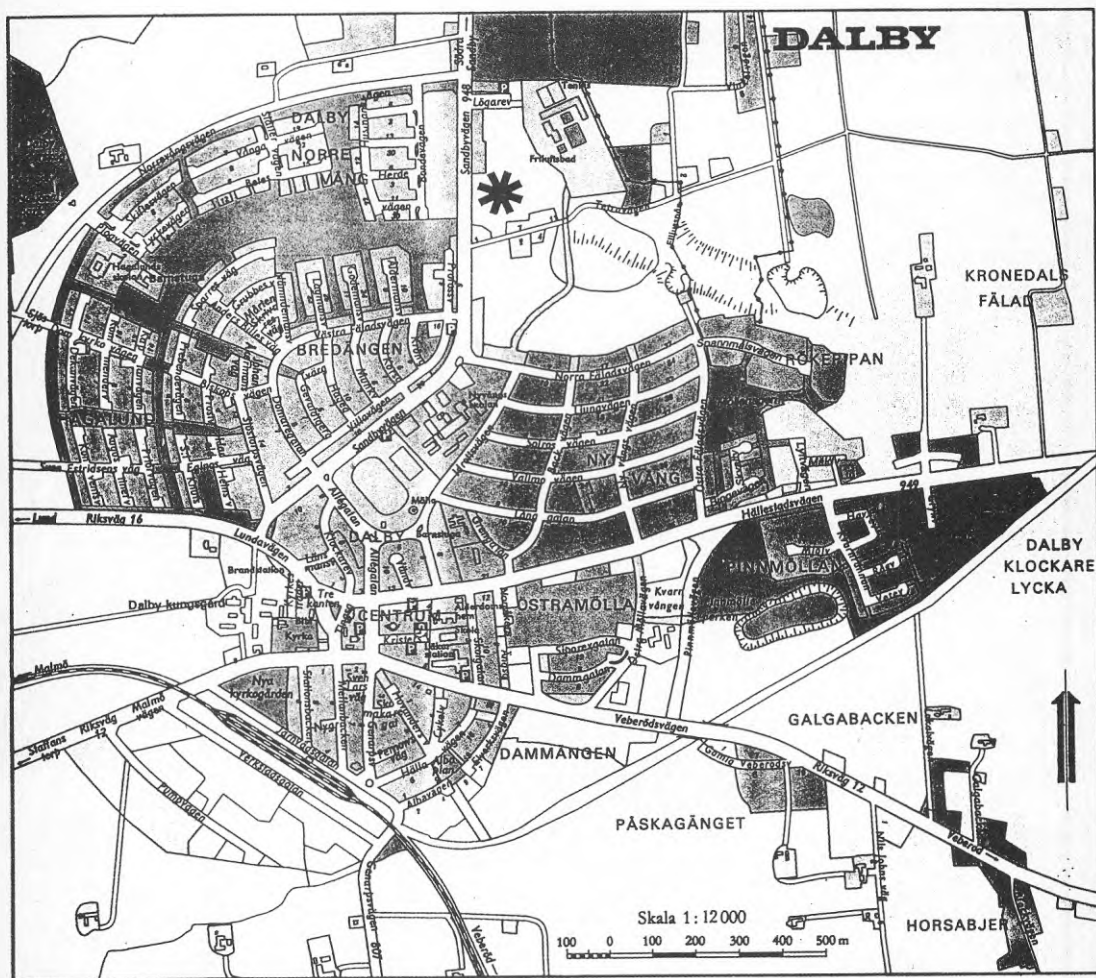
o Förhoppningen om ett hälsohem i anslutning till området kvarstår och projektet har åter aktualiserats.

SÅ BLEV DET TILL SLUT

av Bengt Persson

Solbyn ligger i Dalby, en ort med drygt 6.400 invånare belägen knappt en mil öster om Lund, i Lunds kommun. Solbyn ligger i utkanten i norra delen av tätorten, cirka en kilometer från centrum (se karta 1). I de närmaste omgivningarna finns Dalbys friluftsbad och ett skogsområde som hänger samman med den s k

Karta 1. Dalby samhälle i Lunds kommun.

* Solbyn

"Skrylleskogen", vid kommunens populäraste frilufts- och motionsgård. Vid tomtens västra gräns går vägen mellan Dalby och den närliggande mindre orten Södra Sandby. Här passerar bussar bl a till Lund, om än med relativt låg turtäthet.

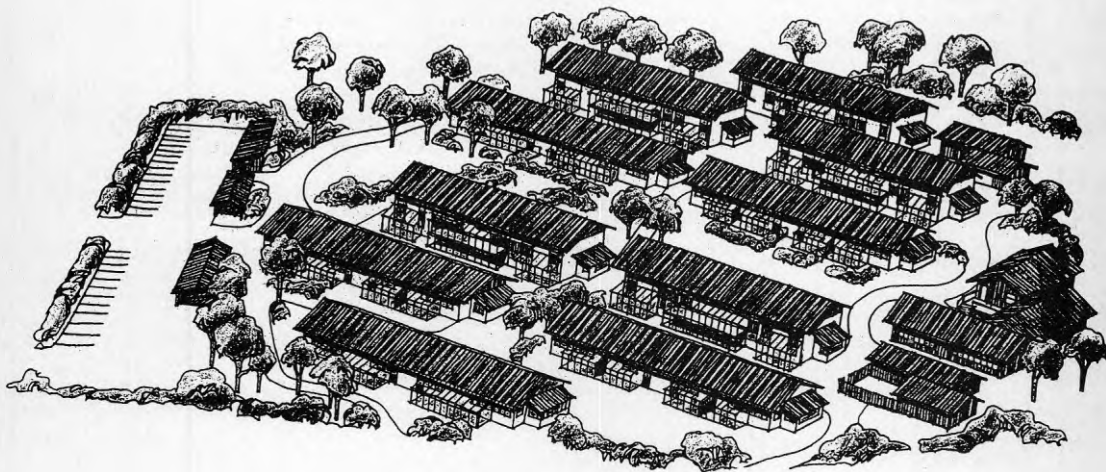
TOMTEN

Själva den byggbara tomtens areal var 18 040 m². Därtill kommer 6 380 m² odlingsområde, som köpts till jordbruksmarkspris av fastighetskontoret i Lund.

Marken användes tidigare som åker. Träd och buskar fanns bara i anslutning till stengårdsgårdar mellan åkrarna. Där husen byggdes, sluttar marken jämnt åt sydväst. Höjdskillnaden är 7-8 m mellan högsta och lägsta punkten på tomtens. Det ger en behaglig solvänd sluttning för hus, växter och människor. Jorden bestod av ett ca 30 cm tjockt matjordsskikt, underlagrat av tämligen hårt lagrad jord av bl a finkorning moränlera. Markförhållandena gjorde det svårt att ordna infiltration av dag- och grävatten.

Grundvattenförhållandena på tomtens var sådana att inga problem ur husbyggnadssynpunkt uppstod, men det fanns förutsättningar att ordna såväl grävd som borrarad brunn.

HUSEN

Fågelperspektiv över den planerade Solbyn. Ritat av Avista arkitektkontor 1986, före bantningar och andra förändringar.

Solbyn består av 50 lägenheter (storlekarna framgår av tabell 3) fördelade på 10 "radhuslängor". Husen är av två typer, 1-plans som inrymmer 3- och 4-rumslägenheterna och 2-plans som inrymmer 2- och 5-rumslägenheterna.

 Tabell 3.

Lägenhetsfördelning och -storlekar i Solbyn

Rumsantal	Antal lgh	Storlek	Inglasad terrass
2 RoK	20	63,5m ²	8,5m ²
3 RoK	10	74,5m ²	11m ²
4 RoK	10	92,5m ²	11m ²
5 RoK	10	116,5m ²	(två plan) 11m ²

Alla lägenheter kompletteras med en inglasad terrass. Glaset är enkelt, så terrassen fungerar i princip som ett vanligt växthus. Alla lägenheter utom de tvårummare som ligger på andra våningen (10 st) är marklägenheter.

Husen är byggda för att minimera energibehovet för uppvärmning. Grundläggningen är utförd med platta på mark. Plattan är mycket väl isolerad och man har även markisolering en bit utanför grundläggningen. Husen är även i övrigt välisolerade. Söderfasaderna har mycket fönster, medan norrfasaderna är mera slutna. Alla bärande väggar och bjälklag har utförts av betong för att kunna magasinera en del av den värme solen ger på dagtid och återstråla värmen om nätterna. Ventilationssystemet drivs av fläktar och värmen i den utgående luften växlas över till den inkommande. I övrigt har husen konventionell uppvärmning med direktverkande el. Alla lägenheter har rökkanaler som en förberedelse för att sätta in kakelugn eller öppen spis.

Samtliga lägenheter har mulltoalett. I de lägenheter som har mer än en toalett (3-5 RoK) har man dessutom en snålspolande vattenklosett. Multrummen ligger under husen och utlastningen av mullen sker via en lucka utanför husen. I övrigt har man kommunalt vatten och avlopp. Även dagvattnet går till det kommunala ledningsnätet. En djupborrad brunn med handpump finns inom området. Vattnet får hämtas vid brunnen för de som vill använda det till matlagning och som dricksvatten.

Lägenheterna har i övrigt normal nybyggnadsstandard vad gäller kyl, frys, centralantenn, golvbeläggningar, förrådsutrymmen osv.

BYGÅRDEN

Solbyns gemensamhetslokal kallas Bygården. Den är större (totalt 253 m², dvs drygt 5 m²/lgh) än den typen av lokaler brukar vara i motsvarande områden. Bygården rymmer samlingssal, kök,

musikrum, bibliotek, krukmakeri och vävstuga.

I anslutning till Bygården ligger området tvättstuga, vilken är normalutrustad för en HSB-bostadsrättsförening av den här storleken. I samma byggnad finns också bastu och ett gästrum med ett par bäddar.

UTEMILJÖN

Utemiljön i Solbyn ska fungera som en trädgård för odling av grönsaker, frukt och bär. Grönsaksodlandet hänvisas till odlingsområdet (6 380 m²), då det är för trångt och mörkt mellan husen för att odla grönsaker.

Alla träd och buskar som planterats inom Solbyn går att använda på ett eller annat sätt (se tabell 4). Mycket är direkt ätligt, medan annat kan användas för växtfärgning, till te mm.

Utformningen är tänkt vara ekologiskt enkel, med mest grus, gräs och träd. Inga plank, pergolor och plattytor förekommer och mycket lite lekredskap och annan utrustning.

För förvaring av frukt, rotfrukter mm finns 25 jordkällare samlade fem och fem. Jordkällarna har utförts som glasfiber-igloor.

Tabell 4. Växter i Solbyn enligt planteringsplan 1987-02-23

Latinskt namn/svenskt namn	Antal
TRÄD	
<i>Alnus incana</i> /Gråal	54
<i>Betula verrucosa</i> /Vårtbjörk	57
<i>Castanes sativa</i> /Äkta kastanj	4
<i>Juglans regia</i> /Valnöt	8
<i>Malus 'Hopa'</i> /Prydnadsapel	2
<i>Malus 'John Downie'</i> /Prydnadsapel	2
<i>Malus prunifolia</i> /Sibirisk apel	2
<i>Mespilus germanica 'Macrocarpa'</i> /Mispel	5
<i>Morus alba</i> /Vit mullbär	4
<i>Prunus avium</i> /Fågelbär	226
<i>Prunus cerasus</i> /Surkörsbär	60
<i>Prunus cerasifera</i> /Körsbärsplommon	107
<i>Prunus domestica v insitita</i> /Krikon	64
<i>Prunus mahaleb</i> /Vejskel	61
<i>Prunus padus</i> /Hägg	27
<i>Quercus robur</i> /Ek	67
<i>Salix caprea</i> /Sälg	27
<i>Sorbus aucuparia</i> /Rönn	27
<i>Sorbus aucuparia 'Moravica'</i> /Sötrönn	41
BUSKAR	
<i>Amelanchier canadensis</i> /Häggmispel	191
<i>Aronia melanocarpa</i> /Svartaronia	83
<i>Carpinus betulus</i> /Avenbok	366
<i>Chaenomeles japonica</i> /Rosenkvitten	121
<i>Chaenomeles speciosa</i> /Stor rosenkvitten	72
<i>Cornus mas</i> /Körsbärskornell	110
<i>Corylus avellana 'Jnöt fr Halle'</i> /Hassel	144
<i>Cydonia oblonga</i> /Äkta kvitten	8
<i>Mahonia aquifolium</i> /Mahonia	35
<i>Rosa carolina</i> /Karolinaros	135
<i>Rosa moyesii</i> /Mandarinros	124
KLÄTTERVÄXTER	
<i>Actinidia arguta</i> /Krusbärsaktinidia	2
<i>Actinidia sinensis</i> /Kiwi	2
FRUKTTRÄD	
Äpple	7
/Alice	7
/Spartan	7
/Astrakan Gyllenkrok	4
/Signe Tillisch	5
/Gravensteiner	8
/Ingrid Marie	8
/Katja	7
/Transparente Blanche	13
Päron	3
/Augustipäron	3
/Clapps Favorite	3
/Clara Frijs	3
/Comice	3
/Conferens	4
/Esperens Herre	3
/Gråpäron	36
/Herzogin Elsa	3
/Göteborgs Diamant	4
Plommon	5
/Experimentalältets Sviskon	5
/Opal	4
/Reine Claude d'Oullins	3
/Victoria	4
Körsbär	3
/Allmän Gulröd Bigarrå	3
/Fanal	1
/Klarbär	1
Persika	1
Aprikos	2
/Precoce de Boulbon	2
BÄRBUSKAR	
Krusbär	12
/Hinnonmäki	12
Röda vinb	19
/Jonkheer van Tets	19
/Rubina	6
Sv vinb	16
/Brödtorp	16
/Öjebyn	8
Fikon	2
/Precoce de Dalmatien	2
Sv mullb	2
Vindruv	2
/Dr Schidtmanns Sockerdruva	2

BOENDEKOSTNADERNA

av Eva Karsten

Med dagens förutsättningar i form av bl a entreprenadssystem och lånesystem blir ekologiskt byggande inte billigare än konventionellt. Snarare dyrare! Den karaktär av experimentbyggande som Solbyn har, gjorde myndigheter och byggföretag tveksamma i fråga om en del tekniska lösningar och produkter. Det ledde i sin tur till en omständig projektering och osäkra kostnadskalkyler.

De många turerna med myndigheter, och de fördröjningar med projektets förverkligande som detta medförde, vållade Solbyns arkitekt Krister Wiberg en hel del bekymmer. Han uttrycker dock en försiktig optimism inför framtiden: *"Det är naturligt att vi skulle önska oss en smidigare beslutsgång i framtida liknande projekt, och det förändringsarbete som pågår vid Boverket förefaller i viss mån kunna ge en förenklad projektering och upphandling med adekvata låneregler"*.

I projektet Solbyn har kostnaderna blivit något högre än i andra motsvarande bostadsområden byggda vid samma tid. Vissa dubbla system har också medfört extra kostnader, då man måste gardera sig med både det gamla och nya systemet vid en övergång till en ny teknik som ännu ej är helt utprovad.

Ett exempel på detta är det dubbla vattensystemet med dels kommunal anslutning, dels egen brunn med pump. Ett annat är sophantering: dels kommunal tömning och kommunala avgifter, dels egen avfallssortering och kompostering. Även när det gäller de biologiska toaletterna (mulltoaletterna) är produktkontrollen i dag osäker och därmed också kvaliteten. Detta har lett till att de större lägenheterna har både mulltoaletter och snålspolande vattenklosetter.

Allt detta har påverkat boendekostnaderna. Man måste dock ta i beaktande att i månadskostnaderna ingår en egen odlingslott på ca 80 m², gästrum, bastu och andra gemensamhetslokaler, samt del i jordkällare och i områdets skördar från fruktträd och bärbuskar.

Gemensamhetslokalen Bygården gav en extrakostnad per lägenhet på 22 000 kr, som dock balanserades genom viss minskning av de privata lägenhetsytorna.

Boendekostnaderna i Solbyn vid inflyttningen hösten 1987 - vintern 1988 framgår av tabell 5.

Tabell 5.

Boendekostnader (grundavgift och månadsavgift) exklusive värme vid inflyttningen 1987/88.

Lägenhetsstorlek	Insats (grundavgift)	Kallhyra (månadsavgift)
2 rk 63,5 m ² , 1 vån	36275	2134
2 rk " , 2 vån	35579	2092
3 rk 74,5 m ²	41759	2456
4 rk 92,5 m ²	50879	2992
5 rk 116,5 m ²	61307	3603

En carport kostar 60 kr i månaden, en parkeringsplats 30 kr.

TILLVAL

Standardutförandet av köksluckor och bänkskivor var i vit melanin resp vit laminat. För tillval av annan utformning och färg eller i annat material tillkom kostnader. Priset för köksluckorna varierade med lägenhetens storlek och luckornas material och utförande. Som exempel kan nämnas att i en 4-rumslägenhet kostade allmogeluckor av furu mellan 6500 och 7200 kronor, beroende på utförande.

Utbyte av en vit standardspis Electrolux mot en i vit kulör kostade 1850 kr och av vit kyl/sval i standardutförande mot en i vit kulör 1100 kr. Ett motsvarande byte av standardfrys kostade 1300 kr.

Installation av diskmaskin kostade 5000 kr, av tvättmaskin mellan 4000 och 5000 kr beroende på volym.

Det vanligaste tillvalet var köksluckor i annat utförande och material än standard. Drygt vart tredje hushåll (18 st) valde detta. Betydligt färre, 9 st, valde en spis i annan kulör. Endast 5 hushåll, var tionde, valde en tvättmaskin och inget en torktumlare. Orsaken härtill var att området har en gemensam, väl utrustad tvättstuga.

Kyl/sval och frys i annat än standardutförande valdes av vardera tre hushåll.

Kakelugn eller kamin kunde också beställas genom annan leverantör än byggföretaget Kullenbergs. Förberedelse för installation av

sådana ingick i grundpriset för huset. För en kakelugn tillkom ca 26000 kr och för en kamin ca 15000 kr.

Enligt Kullenbergs bedömning var antalet tillval i Solbyn av normal omfattning, jämfört med andra bostadsområden med bostadsrätt och av samma ålder.

INTERVJUER OCH BASFAKTA

av Eva Karsten

SAMMANFATTNING

De små **hushållen** dominerar bland inflyttarna till Solbyn. Enpersonshushållen utgör mer än hälften av alla. Bland de ensamstående föräldrarna har de flesta endast ett barn.

Barnfamiljer, med en eller två föräldrar, är sammanlagt en tredjedel av alla hushåll. Av dem är nästan hälften ensamstående föräldrar, en i jämförelse med nya bostadsområden mycket hög siffra.

Påfallande är den stora andelen **pensionärer**: 12% av hushållen och 9% av befolkningen. Även detta är ovanligt höga siffror. Den stora gruppen enpersonshushåll består i Solbyn till 65% av äldre personer, från 50 år och uppåt. I nya bostadsområden med hyres- eller bostadsrättslägenheter dominerar vanligtvis ungdomarna bland de ensamstående.

Solbyn får 94 **invånare**, vilket i genomsnitt innebär 1,9 personer per hushåll. Ca en fjärdedel av befolkningen kommer att bestå av barn i åldern 0-15 år. Bland barnen är förskolebarnen 0-6 år i stark majoritet.

Yrken med akademisk utbildning dominerar starkt (lärare, psykologer, naturvetare, bibliotekarier etc). Därefter följer arbete inom hälso- och sjukvården. Sammanlagt utgör dessa grupper ca 70% av alla förvärvsarbetsande. Nästan inga personer ur service- och industribranscherna finns representerade. Solbyn kommer att bli ett utpräglat "medelklassområde", där den offentliga sektorn och akademiska yrken är rikligt företrädade.

Drygt hälften av **hushållen bor** före utflyttningen i Lunds kommun, de flesta i staden men några utanför. Huvuddelen av de övriga kommer från andra kommuner inom Malmöhus län, medan endast ett fåtal bor i övriga delar av landet.

Solbyprojektet startade 1976 och bebyggelsen stod färdig 1987. Endast 7 hushåll av 50 kvarstod vid inflyttningstidpunkten av de tidigast **anmälda** (1978-1980). Den stora majoriteten av hushållen anmälde sig under åren 1985-88 (70%).

De tidigast anmälda anser nästan samtliga att de **deltagit mycket i planeringen** av Solbyn. Av de senast anmälda (1985-88) har av naturliga skäl betydligt färre haft möjlighet att delta.

Hushållens **val av lägenhetsstorlek** i Solbyn visar en utrymnesstandard över den som är vanlig bland motsvarande hushållstyper i nya områden. Enpersonshushållen väljer visserligen oftast 2 rk (den vanliga för dessa hushåll), men drygt 40% av dessa har valt 3, 4 eller 5 rk. Den vanligaste lägenhetstypen för 2 vuxna personer är 4 rk, medan 5 av de 8 fullständiga barnfamiljerna valt 5 rk. Ensamstående föräldrar väljer mellan 2 och 5 rk beroende på antalet barn.

Endast hälften av hushållen säger att de **själva kunnat välja** sin lägenhet med avseende på dess storlek eller läge i området.

Den **första kontakten** med Solbyprojektet fick de flesta genom vad de läst om byn i artiklar eller tidskrifter, genom HSB och deras broschyr och skyltning, genom kontakter med Vänskapens Hus i Lund och det vegetariska matlaget där. En **närmare information** skaffade man sig på föreningens möten, genom att läsa dess protokoll, samtala med medlemmar i föreningen, med HSB och med personer engagerade i projektet.

UPPLÄGGNING OCH GENOMFÖRANDE

Inflyttning till Solbyn skedde under perioden november 1987 - mars 1988. Före inflyttningen kontaktades hushållen med brev från vår forskargrupp. Där förklarades gruppens uppgift att med anslag från Byggforskningsrådet i Stockholm följa utvecklingen av Solbyn. Hushållen uppringdes därefter för överenskommelse om tid för intervju. Intervjuerna gjordes huvudsakligen i bostaden (28 st) och då detta ej alltid var möjligt, per telefon (17 st).

En strävan var att, i de fall hushållen bestod av ett gift eller samboende par, båda parterna skulle vara närvarande. Detta blev också med ett fåtal undantag fallet. Intentionen var att intervjua samtliga 50 hushåll som skulle flytta till Solbyn. 5 hushåll kunde dock inte intervjuas. Skälen var utlandsvistelse, sjukdom, ingen var anträffbar trots upprepade kontaktförsök, samt i två fall vägran att ställa upp. Intervjumaterialet omfattar alltså 45 hushåll. Vissa bakgrundsfakta om de övriga 5 hushållen har hämtats från HSB:s uppgifter om de blivande bostadsrättsinnehavarna och från kontakter med vicevärden och andra boende i Solbyn.

REDOVISNINGSSÄTT

Intervjuerna omfattade uppgifter om hushållet och dess medlemmar, tidigare bostad och bostadserfarenheter, information om och flyttning till Solbyn samt attityder och förväntningar inför livet och boendet i Solbyn.

Nedan följer en sammanställning av de uppgifter som rör hushållen och de boende. Resultaten av frågorna om attityder och förväntningar redovisas i senare rapporter från de uppföljningar som planeras 1989/90 och 1991/92.

INTERVJURESULTAT

HUSHÅLLEN

Solbyns blivande invånare skiljer sig från de flesta nybyggda bostadsområden med bostadsrättshus i det avseendet att småhushållen helt dominerar. Över hälften av hushållen består av en enda person. Till dem kommer gruppen ensamstående föräldrar, en grupp som också är betydligt större än vad som är vanligt i nya områden. Endast 18% av hushållen är s k fullständiga barnfamiljer.

Tabell 6. Solby-hushållen.

Hushållstyp	Antal	%
1 person	27	54
1 person m barn	8	16
2 vuxna	6	12
2 vuxna m barn	9	18
Summa	50	100

Översätter man ovanstående i termer av hushållsstorlek i den blivande Solbyn blir 80% av alla hushåll småhushåll, dvs hushåll med 1 eller 2 personer. Det genomsnittliga antalet personer per hushåll är 1,9, en siffra som är lägre än för Lunds kommun som helhet och t o m lägre än i den kommundel där staden Lund ingår, där stadens många småhushåll präglar siffran (2,0).

Av alla barnhushåll (med en eller två föräldrar) är nästan hälften sådana med en ensamstående förälder.

Även invånarnas ålder avviker från det vanliga för nya områden: 46% av hushållsföreståndarna är minst 50 år, 12% är pensionärer. De unga hushållen, dvs där föreståndaren är under 30 år, utgör endast 8%.

Av intresse är också att notera att enpersonshushållen klart domineras av äldre personer; två tredjedelar är över 50 år, medan endast två är ungdomar under 30.

6 hushåll uppger att någon i hushållet har nedsatt rörelseförmåga. Samtliga dessa personer är 55 år eller äldre. Procentuellt uttryckt har 35% av hushållen i åldern 55 år eller äldre någon person med rörelsenedsättning.

HUR MÅNGA INVÅNARE FÅR SOLBYN?

Sammanlagt omfattar de 50 hushållen 94 personer. En närmare indelning av dessa efter ålder visar att Solbyn får en rätt stor grupp barn under skolåldern: var femte invånare, 19 st, är under 7 år. Däremot är antalet äldre barn och tonåringar litet, 6 st.

Eftersom det finns många *hushåll* som förestås av män eller kvinnor över 50 år, gäller detsamma om de äldre *personerna*: drygt var fjärde är minst 50 år och särskilt gruppen 50-64 år, de blivande pensionärerna, är stor.

Tabell 7. Solbyns blivande invånare efter ålder.

Ålder	Antal	%
0-6	19	20
7-15	4	4
16-19	2	2
20-29	7	7
30-39	25	27
40-49	11	12
50-64	18	19
65-w	8	9
Summa	94	100

INVÅNARNAS YRKESTILLHÖRIGHET

Yrkesangivelsen är något svårtolkad, beroende på att många har slutat sina anställningar inför flyttningen till Solbyn, andra har tillfälliga yrken eller arbeten, studerar, har uppgett olika yrken eller (i vissa fall) är arbetslösa.

Ett försök att klassificera de vuxna förvärvsarbetande efter den yrkesindelning som använts i Folk- och bostadsräkningen 1985, ger följande resultat. Det bör betraktas som ungefärligt och omfattar för de gifta/samboende paren båda parterna.

Tabell 8. Yrkesfördelningen bland vuxna förvärvsarbetande i Solbyn.

	Antal	%
Tekn, nat.vet, humanist.arb. (ex lärare)	24	46
Hälso- och sjukvård, socialt arbete	14	27
Administr., kontors-tekn. arb.	3	6
Kommersiellt arb	2	4
Servicearb	2	4
Tillverkn., ind.arb	-	-
Oidentifierat, saknar arbete, studerande	7	13
Summa	52	100

Som synes dominerar de två första yrkeskategorierna starkt, med över 70%. Majoriteten bland dessa har akademisk utbildning. Text antalet personer verksamma inom skola och utbildning blir stort i Solbyn. Påfallande är också frånvaron av personer verksamma inom tillverkningsindustrins olika branscher.

Solbyns tidiga koppling till ett hälsohem samt anknytningen till sjukvården bland de personer som från början startade föreningen Solbyn, är en av förklaringarna till att yrken inom sjukvård och socialt arbete är så vanliga i Solbyn.

NÄR BESTÄMDE MAN SIG FÖR ATT SÖKA BOSTAD I SOLBYN?

Av de 50 hushållen är det endast 7 st (14%) som redan åren 1978-80 anmälde sitt intresse för att bo i Solbyn. Under åren 1981-84 tillkom endast 8 anmälningar. Under dessa år hände mycket litet med planerna på Solbyn. Förhandlingar pågick om tomten, lånen diskuterades, och kostnaderna vållade bekymmer. Kalkylerna visar att stora nedbantningar i de ursprungliga planerna måste göras. Det blev svårt att värva nya medlemmar i föreningen, och många hoppade av. Inte minst upplevde många stor besvikelse på grund av nedbantningarna.

Ett sätt att få nya intressenter för Solbyn var att distribuera ett "programblad" till medlemmarna och kontakter till dessa (Bil. 2). Bladet gav en beskrivning av föreningens ideologi och målsättningar för den planerade byn, och vad man ville att den skulle innehålla av odlingar, lokaler och energisnåla samt miljövänliga anläggningar. Detta blad gick ut i början av år 1985.

Under åren 1985-86 ökade medlemsantalet liksom antalet hushåll som ville ha bostad i Solbyn med 14 st. Det var samtidigt som problemen med tomten, lånen och utformningen av byn löstes, och arbetet med att förverkliga projektet kunde börja.

Det sista året före färdigställandet (1987) fram till mars 1988 tillkom 21 nya bostadssökande. Många av dessa var således helt nya medlemmar i föreningen Solbyn och hade inte alls eller endast sporadiskt deltagit i diskussionerna om Solbyns planering. Några hade dock tidigare anmält sig för Solbyn, men på grund av den långa väntetiden hoppat av. När projektet äntligen kunde realiseras anmälde sig några av dessa på nytt. Detta senare år redovisas i tabell 9.

Tabell 9. Anmälningssäret till Solbyn.

År	Antal	%
1978-80	7	14
1981-82	2	4
1983-84	6	12
1985-86	14	28
1987-88	21	42
Sa	50	100

DEN TIDIGARE BOSTADSORTEN OCH ARBETSPLATSEN

Majoriteten av Solbyns blivande invånare kommer från Lunds kommun, de allra flesta från själva staden, några från Dalby eller S Sandby. Sammanlagt är "Lundaborna" 56%.

Från övriga kommuner inom Malmöhus län kommer drygt vart tredje hushåll. 5 hade sin bostad i Malmö, bland övriga orter fanns Höganäs, Ystad, Höllviken, Höör, Sölvesborg m fl. Endast 2 hushåll bodde i glesbygden, däribland ett på en lantgård. Tre hushåll kom från mer avlägsna delar av riket, därav två från Stockholmstrakten.

Hushållen som flyttar till Solbyn från mer avlägsna orter (utanför Lunds kommun), domineras av personer över 50 år.

Den arbetsplats som icke-pensionerade, förvärvsarbetande personer uppgivit sammanfaller naturligtvis ofta med bostadsorten. Såväl arbetsplats som bostadsort kommer de ju att lämna i den mån de bott långt utanför Lunds kommun, och alla vet vid intervjutillfället inte säkert om och var de kommer att arbeta när de flyttat till Solbyn (som framgått närmar sig många pensionsåldern).

Generellt kan sägas att den majoritet hushåll som bor i Lunds kommun eller i angränsande kommuner även har sin arbetsplats i dessa områden, och med all sannolikhet kommer att fortsättningsvis behålla den. En mer osäker grupp vid intervjutillfället är de (nästan var femte person) som uppgett växlande eller t v okänd arbetsplats, som studerar, eller överhuvudtaget inte besvarat frågan trots att de uppgivit att de har förvärvsarbete.

BILINNEHAV

Även svaren på frågan om hushållens bilinnehav präglas av att hushållen vid intervjun befann sig i ett övergångsskede mellan tidigare bostadsförhållanden och den nära förestående flyttningen till Solbyn. Tidigare hade många varit beroende av bil på grund av sitt arbete och arbetsplatsens belägenhet. En del var vid intervjutillfället i flyttningsbestyr, sökte nytt arbete etc. Svaren på frågan om bilinnehav har alltså aktualitet endast för

situationen strax före inflyttningen till Solbyn. Med denna reservation kan sägas att drygt två tredjedelar av hushållen har bil vid denna tidpunkt. Ett gängse mått på bilinnehavet är antalet bilar per 1000 invånare, som här har omvandlats till 100 invånare. Bland Solbyhushållen blev siffran då 35 bilar per 100 invånare, att jämföra t ex med hela Lunds kommun där den under 1987 var 33. Används måttet bilar per hushåll, får Solbyn (med sina många små hushåll) siffran 69% med bil mot kommunens siffra på 50%, alltså även nu ett högre bilinnehav.

VAL AV LÄGENHET I SOLBYN

Vilket bostadsutrymme väljer hushåll av olika typ och storlek? Inledningsvis bör nämnas hur lägenhetsbeståndet i Solbyn ser ut. Av de sammanlagt 50 bostäderna är 20 på 2 rk medan 3, 4 och 5-rumslägenheternas antal alla är 10.

40% är alltså smålägenheter på 2 rk. Dessa har till tre fjärdedelar valts av ensamstående, några få av en ensam person med barn.

3-rumslägenheterna valdes också huvudsakligen av en ensam person, medan fyrrumslägenheterna föredrogs av både hushåll med barnfamiljer, med 2 vuxna och av ensamstående.

De största lägenheterna på 5 rk valdes med få undantag av barnfamiljer (fullständiga eller med ensamstående förälder). Två enpersonshushåll valde också denna storlek.

Den tämligen höga bostadsstandarden bland enpersonshushållen måste ses i belysning av att dessa hushåll huvudsakligen är äldre personer och ej ungdomar, som är vanligt i andra nya bostadsområden.

Resultatet ovan bör ses i relation till svaren på frågorna "Kunde ni välja den lägenhet ni ville ha?" och "Är det någon annan lägenhet ni hellre hade velat ha?"

Hälften av hushållen fick ej den lägenhet de hade önskat. Av dessa var det lika många som ej fick önskad storlek som de som hade velat ha ett annat läge i området.

I den första gruppen (de som önskade en annan storlek) var det främst enpersonshushållen och ensamstående föräldrar som i stället för 2 rk velat ha 3 rk. Att de inte fick det berodde dels på att de anmält sig sent (trerumslägenheterna var slut), dels att antalet 3 rk i området var endast 10, dvs färre än 2-rummarna.

Tabell 10. Valfrihet i fråga om bostadens storlek och läge.
Solbyn 1988.

	Antal	%
Kunde själv välja storlek o. läge	22	49
Kunde ej välja själv	23	51
Därav: kunde ej välja storlek		12
kunde ej välja läge		11

Dels hade några av de hushåll som fick 5 rk hellre velat ha 4 rk. Även här var efterfrågan på 4 rk större än på 5 rk, medan antalet i beståndet var detsamma. Fyrarummarna tog alltså slut. Däremot var ingen av dem som fick 3 rk och 4 rk missbelåten. Dessa lägenhetsstorlekar var de mest populära och blev alltså fortast uthyrda.

I den grupp som önskade ett annat läge framkom klart, att vad man eftersträvade men inte alltid fick var fri utsikt, en öppen yta framför huset. Dvs helst ett läge sist i husraderna och med utblick över skog eller åkermark, vilket ofta innebar mer sol och ljus i bostaden. Att inte bo nära den trafikerade Sandbyvägen var även ett vanligt önskemål. De som var nöjda med bostadens läge påpekade ofta sponant att avståndet från bilar och trafik samt det fria läget och utsikten var en tillgång.

Trots att hälften av hushållen alltså inte fick sina önskemål om storlek eller läge uppfyllda, innebar detta inte att de vore missnöjda. Den stora majoriteten ser förväntansfullt fram emot flyttningen till Solbyn, där livsstilen och miljön som helhet ges större betydelse än ovannämnda förhållanden.

HUR MÅNGA DELTOG I PLANERINGEN AV SOLBYN?

På frågan "Har ni deltagit i planeringen av Solbyn?" svarade drygt 40% att de inte alls gjort det. Dessa var framför allt de senaste anmälda, som kom in i ett skede då det mesta redan var beslutat.

De som svarade Ja på frågan skulle ange i vilken omfattning de deltagit. Svaren var dels "varit med länge", "sedan starten", "på alla sammanträden", som i tabellen nedan förts samman till gruppen Ja mycket.

En annan svarsgrupp är de som sagt "Ja, men ej varit med på så många möten", "påverkat endast vissa eller mindre beslut", "bor långt borta" etc. Dessa tillhör nedan gruppen Ja, men litet.

Slutligen finns några som svarat "Ja, men mycket litet", "lyssnat mest", "kom in sent", "ej varit drivande" etc., nedan kallade Ja, men mycket litet.

I tabellen har dessa svar fördelats efter anmälningsår, vilket

visar att de först anmälda naturligt nog är de som mest deltagit i planeringen, medan de under de senaste åren anmälda ej deltagit alls eller gjort det i liten utsträckning.

Tabell 11. Omfattningen av de blivande boendes deltagande i planeringen.

Deltagit	Anmälningår			Summa	%
	1978-82	1983-84	1985-88		
Ja mycket	8	4	1	13	29
Ja, men litet	1	-	4	5	11
Ja, mycket litet	-	1	6	7	16
Inte alls	-	1	19	20	44
Summa	9	6	30	45	100

Sammanlagt har 13 hushåll (ca 30%) varit starkt medbestämmande i planeringsfrågorna kring Solbyn; något färre har visserligen deltagit men gjort det i liten omfattning beroende på att de sent anmält sitt intresse för att bo i Solbyn. Drygt 40% har ej deltagit alls, av samma skäl som i föregående grupp.

KONTAKTEN MED SOLBYPROJEKTET

En fråga lydde: "Hur har ni kommit i kontakt med Solbyn?" som följdes av frågan "Vilken information fick ni om Solbyn"?

Svaren sammanfaller i viss mån, då den person eller instans som man kom i första kontakt med angående Solbyn även ofta var den som gav information om byn. Då vissa skillnader i svaren dock förekommer, redovisas de nedan separat.

De flesta av intervjupersonerna angav mer än en person/instans som kontakt eller informationskälla. Genomsnittet var 1,8 per person, lika i de båda frågorna. Då mer än ett svar avgivits har alla medtagits i redovisningen nedan. Summan är alltså antalet avgivna svar, ej antalet personer som svarat.

 Tabell 12. Hur man fått kontakt med Solbyn.

	Antal	%
Artiklar el annonser i tidskr. såsom Tidskriften Hälsa, SDS, Ekotopen etc	14	18
Genom HSB: besök, skyltning, bro- schyr etc	13	17
Av medlem i föreningen Solbyn el. som medlem själv där	13	17
Genom Åke Stenram	6	8
På Vänskapens Hus el matlaget Matfront där	9	11
Genom samtal med vänner, släkt, be- kanta (ej med i föreningen)	9	11
Genom bostadsförmedlingen, sökte lägenhet, annons om lgh i Solbyn	5	6
Genom massmedia (radio, TV)	5	6
Med i fören. Ekotopen i Sthlm	1	1
Bor i Dalby, har följt med bygget	1	1
Minns ej, en slump, var själv ini- tiativtagare	3	4
Summa	79	100

De vanligaste *kontakterna* med Solbyn fick man genom att läsa om projektet i tidskriften eller dagstidningar, genom byggherren HSB och dess kontor i Lund, och genom att vara med i föreningen Solbyn. Dessa svar utgör hälften av samtliga. Nära besläktade med dem är svaren "genom Åke Stenram" (initiativtagaren till Solbyn och ledaren av föreningens möten på Vänskapens Hus), samt "Vänskapens Hus och matlaget där". Inräknas dessa svar, har 70% av *kontakterna* skett på dessa sätt. Därefter vanligaste kontaktsättet har varit att samtala med vänner och bekanta som hört talas om Solbyn, eller ha kontakt med personer som känt till projektet.

När det gäller hur man fick närmare *information* om Solbyn blir svaren de följande:

Tabell 13. Vilken information har man fått om Solbyn?

	Antal	%
På föreningens möten, tagit del av protokollen därifrån, varit med på möten på Vänskapens Hus	32	39
Genom HSB:s broschyrer, samtal på HSB el. med Åke Rehwin	18	22
Pratat med medlemmar i fören. Solbyn, hört av bekanta som är med där, varit på Vänskapens Hus	11	13
Samtal med Åke Stenram, Krister Wiberg och andra som är med i projektet	8	10
Läst tidn.artiklar, hört i mass-media	4	5
Besökt bygget tillsammans med vänner som skall bo där och informerats av dem	1	1
Vet ej så mycket om Solbyn, kom in sent, behövde en bostad, kände folk som flyttat dit, minns ej (fått mkt litet information)	8	10
Summa	82	100

Den närmare informationen har man fått genom eller på Vänskapens Hus och de papper de distribuerat, samt genom HSB:s material och samtal där. Närbesläktade kanaler är bekanta och medlemmar i Föreningen Solbyn och dess verksamheter, inklusive de i projektet direkt involverade, dvs Åke Stenram och arkitekt Krister Wiberg.

Dessa instanser eller personer står för huvudparten av all information. Men vart tionde svar innebär att man ej fått eller själv inhämtat någon närmare information om Solbyn; det man visste om byn var nog för att man ville bosätta sig där.

ODLINGSINTRESSE OCH -MÖJLIGHETER

41 av de 45 intervjuade hushållen säger att de vuxit upp med trädgård eller på en lantgård med odlingsmöjligheter. Vanligt är att båda parter i tvåpersonshushåll haft en likartad bakgrund. Även nästan samtliga av dem som nu bor i flerbostadshus i tätort säger att de vuxit upp med en trädgård.

I den nuvarande bostadssituationen, före inflyttningen till

Solbyn, har 64% av hushållen någon av fyra former av odlingsmöjligheter: egen trädgård (den största gruppen), odlingslott, kolonilott eller fritidshus. Drygt vart tredje hushåll har alltså inte någon av dessa odlingsmöjligheter.

Drygt hälften av hushållen odlar inte någonting alls för närvarande, även om man har möjlighet därtill. 27% odlar huvudsakligen nyttoväxter, medan något färre odlar både nytto- och prydnadsväxter. Ser man enbart på den grupp som har odlingsmöjligheter, är det 15% som trots det inte odlar något.

Vid bedömningen av ovanstående siffror bör man hålla i minnet att många av hushållen är fränskilda eller separerade, eller nyligen blivit ensamstående av andra skäl. Flera av dessa har bott i sin nuvarande bostad rätt kort tid, ibland tillfälligt i väntan på att flytta in till Solbyn. Det är då ganska naturligt om man inte lagt ned arbete och tid på odlingar eller på att skaffa sig odlingsmöjligheter.

HAR KOSTNADEN FÅTT ER ATT TVEKA ATT VÄLJA BOSTAD I SOLBYN?

Svaren på denna fråga har bearbetats efter hushållsföreståndarens födelseår. Det visade sig då att av de unga, dvs blivande bostadsrättsinnehavare i åldern 27-35 år, svarade hela 60% ja, kostnaden har fått dem att tveka, eller åtminstone bli något tveksamma.

I mellanåldern 36-54 år svarade något färre, drygt hälften, detsamma dock med den skillnaden att de flesta svarade tveklöst ja, och endast 2 hade känt en viss tvekan.

 Tabell 14. "Har kostnaderna fått er att tveka att välja bostad i Solbyn?"

Ålder	27-35 år	36-54 år	55 år och äldre	Samtliga	
				Antal	%
Ja	3	8	-	11	24
Ja litet	3	2	-	5	11
Nej	4	8	17	29	65
Summa	10	18	17	45	100

Bland de äldre från 55 år upp mot väl över pensionsåldern, svarade ingen att de känt någon tvekan, varken stor eller liten.

Sammantaget och oberoende av ålder svarar vart fjärde hushåll ja på frågan om de känt tvekan, ca vart tionde att de känt viss tvekan och två tredjedelar, huvudsakligen de äldre, har ej känt någon tvekan alls.

Svaren förtjänar dock en viss kommentar. Särskilt bland de äldre

är det många som har haft ett eget hus och sålt det inför flyttningen till Solbyn. De har därigenom fått ut ett kapital och finansierar det nya huset därmed. De förväntar sig därför inga bekymmer med ekonomin.

För andra skulle ekonomin vålla problem om de hade bestämt sig för den lägenhetsstorlek de egentligen velat ha. Genom att välja en något mindre undgick de problemen. Dock svarade några att de fortfarande känner en viss oro för boendekostnaden. Andra säger att de ser bostaden som en investering.

I denna liksom i andra frågor ger materialets litenhet en osäkerhet i tolkningen av resultaten, särskilt då materialet delats upp i mindre grupper, i detta fall ålder. Kommentarererna här bör därför mest ses som ett försök att tolka tendenser.

VARFÖR MAN FLYTTAR TILL SOLBYN

På frågan varför man flyttar till Solbyn angav de flesta mer än en orsak. Det framkom också en viss skillnad mellan svaren från de ensamstående och de övriga, större, hushållen som huvudsakligen var barnfamiljer.

Bland de *ensamstående* är svaret "*miljön och närheten till naturen*" vanligast, men nästan lika många nämner förhoppningen om gemenskap och kontakt med andra. På tredje plats kommer möjligheten att kunna odla och skörda sina egna produkter.

Bland *övriga* hushåll är rangordningen mellan orsakerna något annorlunda: naturen och miljön, inte minst med tanke på barnen, kommer visserligen främst, men på en god andraplats står möjligheten att kunna påverka sitt boende, Solbyn som ett spännande försök, ett "*annorlunda boende*", eller helt enkelt endast "*ideologiska skäl*". På tredje plats kommer önskan om kontakter och gemenskap, detta främst för barnens skull (många är ensamstående mödrar).

Det kan förefalla naturligt att ensamstående personer prioriterar gemenskap och kontakter, medan de större hushållen lägger stor vikt vid barnens uppväxtmiljö och mindre vid odlingsmöjligheterna.

Generellt kan man säga att de mer ideologiska skälen är vanligare bland de större hushållen, medan ett naturnära boende och en sund livsföring, som naturligtvis också innehåller starka ideologiska aspekter, är en gemensam orsak för de allra flesta hushåll.

Påfallande är att de tekniska installationerna och systemen i Solbyn (för energisnål och resursbevarande livsföring) knappast alls nämns som skäl till flyttningen. En förklaring ligger i det ideologiprogram föreningen Solbyn gick ut med från starten (bilaga 2 och avsnittet om grundprinciper): ej heller där läggs tyngdpunkten på den nya teknik man avser använda.

BILAGA 1

Projektbeskrivning inlämnad till Lunds kommun 1979-06-18.

Projekt Solbyn i Lund-Malmöregionen.

Principer. Byn får ej vara större än att alla skall kunna veta vem den andre är. Gemenskapen måste bygga på en positiv inställning till livet, till natur och djur, till miljövård, energisparande och förnyelsebar energi, till ett vegetariskt levnadssätt och andliga värden, till en gemenskap där man är beredd att stödja varandra. Människor för omsorg om barn, gamla och handikappade bör komma från byn. Invånarna bör utväljas så att man får så stor spridning som möjligt på yrken och åldrar, handikappade, invandrare och svenskfödda.

Läge. Området skall ej ligga för nära ett kärnkraftverk och på högst 30 min bilväg från Malmö och Lund. Det bör ej ges karaktär av enbart sovstad. Befintlig bebyggelse bör så långt möjligt bibehållas och inlemmas. Allmänna buskar bör vara bärbuskar, träden fruktträd. Skog samt lantgård med biologisk odling bör finnas nära intill.

Bebyggelse. Ur energisynpunkt bör husen vara 2-vånings radhus med källare med fronten mot söder eller något åt sydväst. Värthus för förvärmning av luften bör finnas på framsidan. Tomterna bör vara små. I stället skall det finnas gemensam mark för badminton, krocket, volleyboll o.a. bollspel, odlingslotter, lekplatser och djurhage med djurhus.

En radhuslänga kan t.ex. bestå av 5 hus varav 2 har 2 st lägenheter om 2-3 rok och 3 har en bostad om 5-6 rok. Två av de större bostäderna skall kunnas slås samman till en storfamiljlägenhet. Källarplanet kan med fördel vara gemensamt med gillesstuga, hobbyrum, tvättstuga, bastu, avfallsseparering, frukt- och rotfruktsförvaring m.m.

Husen bör ha förmultningstolett, soluppvärmning, ev. värmecentral för förnyelsebar energi, värmväxlare för att utnyttja värmen i spillvatten och utgående ventilationsluft samt för att ta värme ur utomhusluften. Bottenplanet skall vara handikappanpassat.

Dricksvattnet bör helst komma från lokala brunnar, bruksvattnet vara kommunalt.

Soluppvärmd badbassäng om den kan utnyttjas som värmereservoar.

Avfall. Biologiskt avfall komposterar, övriga sopor separeras.

Parkering och ev. P-hus vid infarten till området.

Fritidsgård med samlings- och motionslokal, pingpong, studiecirkelrum, hobbyrum, musikrum, reparationsverkstad, kök och matplats för 30-40 personer.

Servicehus med hälsobutik, bytesaffär och konsthantverkstäder. Detta hus bör ligga vid infarten och vara lätt tillbyggbart för små arbetsplatser såsom bageri, arkitektkontor, verkstäder, frisör, fotvärd, tandläkare, (natur)läkare.

Barndaghem och lekskola, ev. skola med alternativ pedagogik.

Hälsohem För 35 gäster enligt Socialstyrelsens anvisningar för privat vårdhem. När hälsohemmet är stängt skall det kunna användas som kursgård.

En förening med målsättning att förverkliga ett projekt enligt ovan bildades i april 1979. Som styrelseledamöter valdes Ingegerd Holgers (kassör), Margot Lindström, Lars Rydgren (sekreterare), Åke Stenram (ordförande), med Gunhild Glipe och Gösta Kroon som suppleanter. Upplysningar lämnas av styrelsemedlemmarna och genom Elsie Carlsson adr. Långgatan 17, 240 10 Dalby. Tel. 046/201497.

Lund 1979-05-09

BILAGA 2

Ideologiprogram som sändes ut till alla intresseanmälda i föreningen Solbyn, 1985.

Föreningen Solbyn
Väskapens Hus
Bredgatan 19
222 21 Lund

SOLBYN I DALBY

en alternativ förortsbebyggelse
gemenskap, miljövänligt, energismålt
en plats att födas, leva och dö på

Byn får ej vara större än att alla skall kunna veta vem den andre är. Gemenskapen måste bygga på en positiv inställning till livet, till natur och djur, till miljövard, energisparande och förnyelsebar energi, till ett mer vegetariskt levnadssätt och foke-materiella värden, till en gemenskap där man är beredd stödja varandra. Människor för omsorg om barn, gamla och handikappade bör helst komma från byn. Invånarna bör utväljas så att man får så stor spridning som möjligt på yrken och åldrar, handikappade, invandrare och svenskfödda.

Området bör ej ges karaktär av enbart sovstad. Gemensamma buskar bör vara bärbuskar och träden fruktträd (hassel, valnöt, mullbär, ätlig kastanj), ej surgörande barrträd och -buskar. Lantgård med biologisk odling bör helst finnas i närheten. Tomterna bör vara små. I stället skall det finnas centralt utomhustorg (samlingsplats), gemensamma ytor för badminton, krocket, volleyboll o.s. bollspel, (bygg-)lekplats, läplantering, odlingslotter (med solvärmad bevattning) och jordkällare. Dricksvatten från en lokal brunn, regnvattenuppsamling. Biologiskt avfall komposteras, övriga sopor separeras. Parkering med bilvård vid infarten till området. Samåkning till Malmö och Lund. Ev. gemensam depå av bilar (sambil). Låg markbelysning så att man kan se stjärnorna. Carport.

Ur energisynpunkt bör husen vara radhus med fronten åt söder, spliriktigt takskägg och främre taklutning för aktiv solvärme. Värthus med förvärmning av luft på sydsidan och kallförråd som ger vindskydd på baksidan. Planlösningen bör vara flexibel med flyttbara väggar. Två av de större bostäderna skall kunna slås samman till en storfamiljlägenhet. Bottenplanet skall vara handikappanpassat. Husen skall vara byggda för passiv solvärme men vara förberedda för aktiv solvärme och braskamin. Återvinning av värme ur utgående luft och vatten. Aktiv solvärme för varmvatten? Energi-staket? Förmultningstoiletter (Snurredassen).

Gemensamhetshus (med gårdsklocka på gaveln) med tvättstuga (20-30 m²), omklädnad, tvättrum, wc, bastu, vilrum/solabium (40 m²), lekstuga, motion, dans, samling (50), kök, wc, kapprum (? m²), musik, sång (30), bibliotek, lärum, studiecirkel (20), hobby (vävning, drejning, snickeri, sömnad) (30), verkstad (cykel, moped, gräsklippare, bil) (30).

Vid parkeringen mark för hus med bageri, hälsoaffär (återbruk och bytes-), skola och små arbetsplatser.

Upplaga 6, februari 1985

**Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 870953-6 från
Statens råd för byggnadsforskning till Lunds universitet,
Arkitektursektionen, Byggnadsfunktionslära, Lund.**

R10: 1990

ISBN 91-540-5150-9

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Art.nr: 6801010

**Abonnemangsgrupp:
Y. Byggnadsfunktion**

**Distribution:
Svensk Byggtjänst
171 88 Solna**

Cirkapris: 44 kr exkl moms